ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 14 januari 2012

ACHTERGROND
3
De taal
van muziek

REPORTAGE
5
School met
daadkracht

BUSINESS
10
Geroddel op
de werkvloer

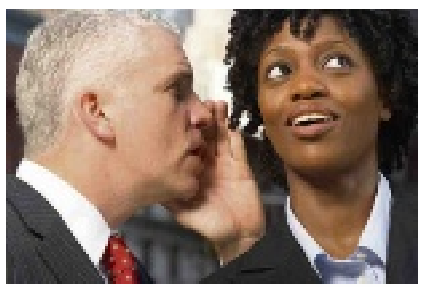

Avila Hotel:

'Klassieke harmonie'

Het is 1978 wanneer ze elkaar ontmoeten in het vliegtuig van New York naar Kopenhagen. En in de wolken ontstond de liefde. Het is een opmerkelijke start van een diepgaande relatie. Het verhaal van Nic en Birte Møller. Tegenover mij, in de mooie Voyager Lounge van het Avila Hotel, zit een echtpaar waarbij de harmonie voelbaar is. Zij, een fragiele Deense, bescheiden maar, zoals later blijkt, behoorlijk doortastend. Hij, een grote Deen op leeftijd, maar met de drive van een jonge vent.

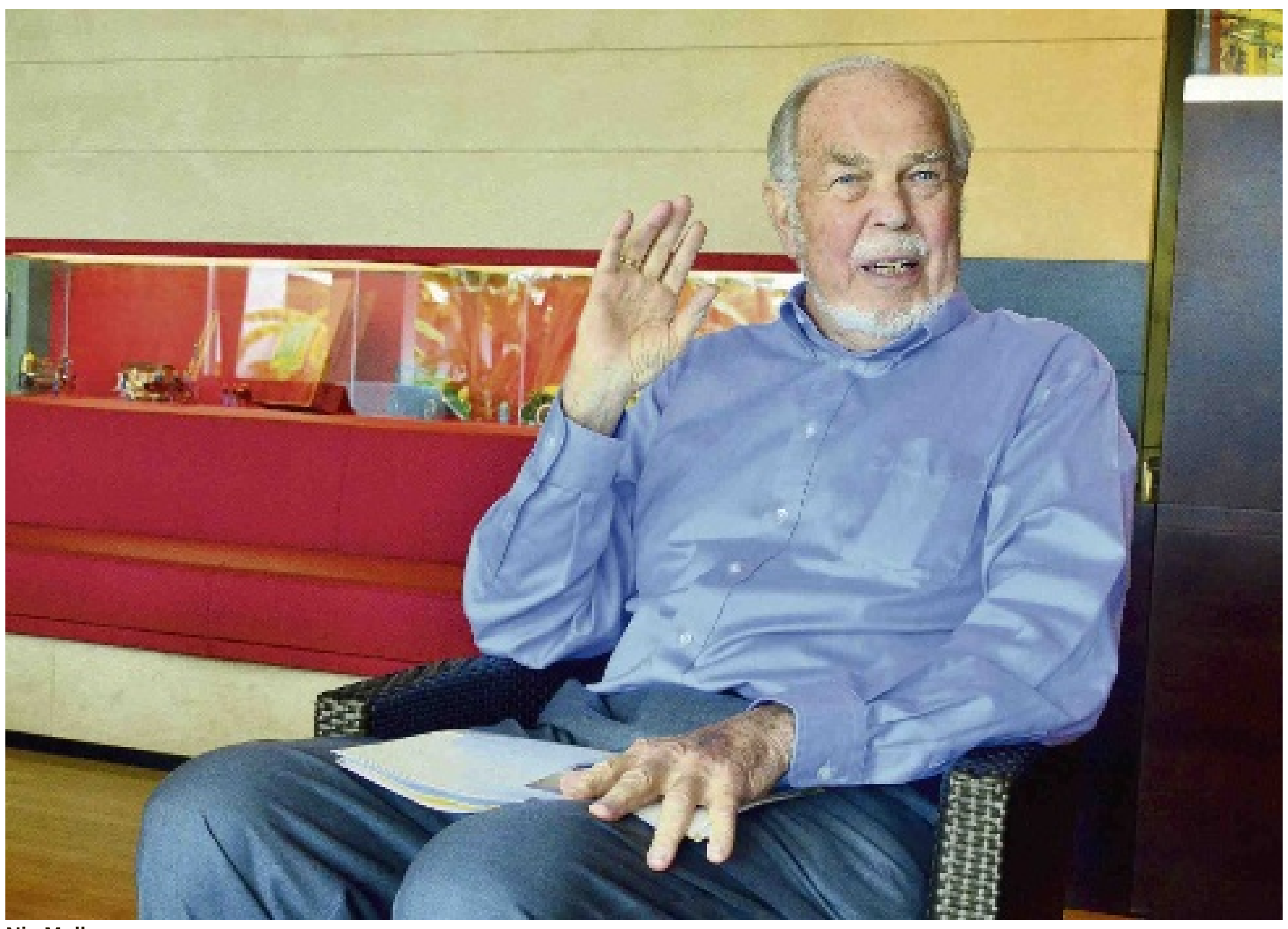

Nic Møller

Tekst: Marja Berk Foto's: Ken Wong

Nic Møller woont inmiddels 50 jaar op Curaçao en voelt zich meer Curaçaoënaar dan Deen. Na een opleiding in zijn geboorteland Denemarken, kwam hij op het eiland werken voor een groot internationaal juweliersbedrijf. "Ik ben daar begonnen op de administratie maar groeide later door tot hoofdinkoper", vertelt hij. Het juweliersavontuur duurde zeventien jaar en Møller stond op het punt het eiland te verlaten. "Maar ik werd ineens benaderd door de eigenaresse van het Avila Hotel, met de even simpele als verrassende vraag om het hotel te kopen." Het stond niet bepaald bovenaan zijn wensenlijst, maar Nic Møller was de beroerdste niet en verdiepte zich toch maar in de cijfers. "Mijn eerste vrouw en mijn kinderen wilden graag op Curaçao blijven, dus heb ik uiteindelijk de keuze gemaakt de stap te wagen." We zitten dan in 1977. "Avila heeft een rijke geschiedenis", vervolgt hij, "het is zelfs het gouverneursverblijf geweest." Hij staat erop mij een stukje geschiedenis in de vorm van twee prachtige schilderijen te laten zien. Gevonden in Kopenhagen. De aquatinten laten de oude haven van Curaçao zien met, heel herkenbaar, het mooie Penhagebouw. De hotelier vertelt enthousiast over het verleden en is zichtbaar trots op zijn hotel. "Het Avila is als kliniek begonnen door dr. Pieter Hendrik 'Gungu' Maal, een welbekende naam op het eiland." Møller is nog steeds eigenaar en is zeer nauw betrokken als commissaris bij 'zijn Avila'.

Maar eigenlijk zitten we hier niet om de geschiedenis van het hotel te bespreken, alhoewel dat uiteraard een groot deel van Nic's leven beheerst. Maar Nic en Birte Møller zijn breder georiënteerd en dat vertaalt zich in de band met klassieke muziek. Møllers moeder was pianiste en hijzelf was, en is nog steeds, gek op zingen. Hij is bariton. "Ik speelde ook viool en muziek heeft altijd veel voor mij betekend. Ik kwam in contact met Wim Statius Muller en hij componeerde de muziek voor bijvoorbeeld Antillean Dances."

Op deze cd speelt Statius Muller de piano, waarbij Antilliaanse muziek op een klassieke, lichtvoetige en bijna frivole wijze wordt vertolkt. Heel bijzonder. Nic Møller zelf valt te beluisteren op de cd Winterreise, muziek gecomponeerd door Schubert en uitgevoerd door Statius Muller én Nic Møller.

Birte Møller

Als eigenaar van het Avila Hotel besloot Møller de klassieke muziek meer onder de aandacht te brengen door middel van een jaarlijks festival. Het is inmiddels een bekend evenement: de Avila Chamber Music Celebration. "Samen met Anne-Marie McDermott, de artistic director, werken we de programma's uit. Het mag niet te zwaar en het moet wel variabele muziek zijn. Het creatieve proces ontwikkelt zich tijdens leuke gesprekken en emails", vertelt Møller enthousiast. Jaarlijks worden er vier concerten in één periode georganiseerd, waarbij de eerste volgens Møller als 'teaser' moet worden gezien. "Dat is namelijk gratis. De eerste 140 aanmeldingen hoeven dan niets te betalen en dat geldt alleen op de eerste dag van de reeks." Dat eerste optreden vindt plaats in La Belle Alliance: een pianorecital, uitgevoerd door Anne-Marie McDermott. Het tweede concert is een galaconcert, dat wordt gehouden in het atrium van de Centrale Bank, een prachtige lokatie. "Het is ook zeer prettig samenwerken met deze mensen, iedereen is zeer enthousiast." Het derde concert, een middagconcert, wordt uitgevoerd in het Gouverneurspaleis te Fort Amsterdam en er wordt besloten met een koffieconcert, wederom in La Belle Alliance. "De musici voor deze reeks concerten komen allen uit New York en worden speciaal ingevlogen", vult Birte Møller aan. Het zijn Robert McDuffie (viool), Ida Kavafian (viool), Steven Tenenbom (viool), Tara O'Connor (fluit) en Peter Wiley (cello). Naast Anne-Marie McDermott natuurlijk.

Wat is het doel van deze optredens? Birte Møller: "Het belangrijkste is dat wij dit als Avila kunnen aanbieden. We hebben ook veel gasten die speciaal voor dit festival hierheen komen. Uit Nederland, uit Amerika, overal vandaan. Het is ook bedoeld om jonge mensen bekender te maken met klassieke muziek, maar je ziet toch dat voornamelijk de ouderen geïnteresseerd zijn. Eigenlijk wel jammer, maar we hopen toch de jongere generatie te interesseren, daarom hebben we het eerste concert ook gratis gemaakt." Vooral op zondag komen er families, die de kinderen meenemen. "Ik vind eigenlijkdat het bij de opvoeding hoort om een klassiek concert mee te maken", aldus Nic Møller. "Je ziet dat kinderen leren stil te zijn en te luisteren. We maken dan ook altijd ruimte vooraan voor gezinnen, om de kinderen nauw te betrekken bij het optreden. Dat vinden we zeer belangrijk." Het is duidelijk: Nic en Birte Møller delen een passie.

Terug naar die vlucht van destijds en hoe het ooit begon. Want het gaat hier niet alleen over Nic Møller maar ook over zijn charmante echtgenote. Er was nog een tijd vóór Nic. "Ik werkte in Denemarken onder meer in de farmaceutische industrie, als directiesecretaresse. Dat is iets heel anders dan het leven dat ik nu leid. Hier heb ik geen officiële positie, werk meer op de achtergrond en ondersteun Nic." Maar Birte Møller heeft ook verstand van marketing. "Ze doet iets te bescheiden", lacht Nic Møller. "De kleuren van de gebouwen, de verbouwingen, de samenwerking met de architect, dat heeft zij allemaal gedaan, hoor." Het was en is werk achter de schermen maar niet minder belangrijk. Ze woonde vijf jaar in Amerika en met die vlucht, die haar leven zou veranderen, zou ze vrienden gaan bezoeken. Ze vond het niet gemakkelijk de stap naar Curaçao te maken en heel soms steekt heimwee de kop op. Maar dat hoort erbij, vindt Birte Møller.

Samen met Nic heeft zij het Avila Hotel gemaakt tot wat het nu is. Een prachtig luxe hotel met een grote naamsbekendheid. Een geschiedenis op zich, dat zich regelmatig mag verheugen in koninklijk bezoek. Daar moet toch een enorme marketingmachine achter zitten. "We werken samen met een bekend reclamebureau", reageert Nic Møller, "maar het voornaamste is toch de kwaliteit en de service die je verleent. De extra's doen het hem. Dat gaat snel in de rondte, naast uiteraard de grandeur van deze lokatie. We hebben natuurlijk ook geluk gehad met dit grote terrein. Het bood mooie mogelijkheden tot uitbreiding en daar hebben we dankbaar gebruik van gemaakt." Samen met Mike Koch, een bekend architect, werd er een oase van rust en stijl gecreëerd. "We werken nauw met hem samen en hij weet exact onze smaak en ideeën te verwoorden, waarbij hij toch in staat is zijn eigen creativiteit door te voeren en herkenbaar te maken."

Veel gasten keren jaarlijks terug en Nic Møller heeft daar een speciale band mee. Tijdens zijn ronde door het hotel komt hij regelmatig bekende gezichten tegen. Trouwe gasten. "Dat is leuk, want je bouwt min of meer een geschiedenis op met deze mensen." Hij adviseert als commissaris nog altijd de directie van het hotel, die bestaat uit dochter Tone Møller en Paul Kok. Er wordt nog elke week vergaderd. Zijn kindje van het hotel is toch wel het Octagon. Een permanente expositie in dit museum laat de historie zien van Simón Bolívar en zijn speciale band met Curaçao. Bolívar kwam op Curaçao als vluchteling en zijn levensloop is in het Octagon te bewonderen. "Die geschiedenis boeit mij bovenmatig, vandaar dat ik er veel aandacht aan heb besteed."

Nic Møller mag dan op leeftijd zijn, maar zijn manier van leiding geven was opmerkelijk. Hij was en is sociaal betrokken bij zijn medewerkers, heeft oog en oor voor de mensen die het hotel draaiende houden. Dat is bijzonder, omdat in vroeger dagen toch veel uit hiërarchisch oogpunt werd gewerkt door managers. Niet door Møller. De houding naar zijn personeel is hem niet aangeleerd; hij is van nature een aimabel en geïnteresseerd mens.

Wie denkt dat het Octagon, de klassieke muziek en zijn hotel het leven van Nic Møller beheersen, zit er een klein beetje naast. Want Nic Møller heeft nog meer lol in het leven in de vorm van oldtimers. In de boetiek van het Avila Hotel straalt een van zijn hobby's je tegemoet: een schitterende Rolls-Royce uit het jaar 1926. "Ik ben werkelijk dol op oude auto's. Niet alleen om het uiterlijk, maar ik vind het geweldig om er aan te sleutelen en te zorgen dat de boel nog goed werkt."

Natuurlijk moet ik een kijkje nemen en Møller heeft niets teveel gezegd. Daar staat hij, in volle zwartglimmende glorie. Elk detail, zowel boven als onder de motorkap, blinkt je tegemoet. De sleutel wordt door Birte gehaald en we nemen een kijkje in het interieur. Het is in alle opzichten een pronkstuk en de zorgzaamheid van Nic Møller is duidelijk zichtbaar. Hetzelfde geldt voor zijn verzameling speelgoed, daterend van voor de Eerste Wereldoorlog.
"Daar ben ik niet zo intensief meer mee bezig, maar dat was vroeger wel anders. Ik ging vaak veilingen af." De collectie springt in het oog in de Voyagers Lounge waar de treinen en ander klein, maar gedetailleerd speelgoed smaakvol staat opgesteld in glazen vitrines. Ook hier is de nauwgezetheid van Nic Møller te zien. Er ontbreekt geen wieltje aan de kleine voertuigjes.

Ik durf niet naar meer hobby's te vragen, ik vind het al zo véél wat deze man bezighoudt en waar hij zijn hart in legt. Naast zijn klassieke muziek en zijn prachtige stem, zijn er dus nog veel zaken die hem jong houden. Bij het afscheid krijg ik een Rolls-Royce cadeau. In pocketformaat. Een herinnering aan een bijzonder echtpaar.

Programma Avila Chamber Music Celebration

Dinsdag 24 januari 2012 18.00 uur
Openingsconcert in La Belle Alliance
gratis toegankelijk

Donderdag 26 januari 2012 20.00 uur
Galaconcert met champagnereceptie
Atrium Centrale Bank

Zaterdag 28 januari 2012 17.00 uur
Concert in het Gouverneurspaleis, Fort Amsterdam

Zondag 29 januari 2012 11.00 uur
Koffieconcert

Tickets voor deze concerten zijn te verkrijgen bij de frontdesk van het Avila Beach Hotel.

Het eerste concert is gratis, maar er dient wel een ticket te worden gehaald. Het Galaconcert kost 65 gulden en de kosten voor de overige concerten zijn 50 gulden per persoon. De prijs voor studenten en kinderen bedraagt 15 gulden per concert.

Voor meer informatie kunt u bellen naar 4614377.

ÑAPA 2012
Nr. 2

Authentiek

De kop is eraf, de eerste maand van het nieuwe jaar is op twee weken na gevild. Met enige gêne wensen we elkaar nog wel bon aña, maar eigenlijk kan het al niet meer. En hier ligt alweer de tweede Ñapa van 2012.

Ook wij keren langzaam maar zeker terug in het vertrouwde gareel. En dat levert weer veel leesvoer op, van allerhande kaliber, maat en snit.

Zo schrijft Lisette Keus over de Music Box, een tool voor het onderwijs waarmee allerlei aspecten van de ontwikkeling van een kind kunnen worden geanalyseerd. Een paar pagina's verder leest u over de voormalige notaris Louise Laman, die tegenwoordig veel tijd doorbrengt met schilderen en momenteel exposeert bij Albert Heijn. Brede Kristensen staat stil bij het overlijden van schrijver en ex-president van Tsjechië Vaclav Havel in een mooi artikel op pagina 7.

Weet u wat volgens onderzoek probleem nummer 1 is op de werkvloer? U leest het in de Business-sectie op pagina 10.

Peter Onvlee gaat op de achterpagina in op Nederlands onderzoek naar het milieu op de Saba Bank. Onder anderen komt de op Curaçao welbekende marienbioloog Dolfi Debrot aan het woord, de vroegere directeur van Carmabi. Hij is tegenwoordig verbonden aan het instituut Imares van de Wageningen University.

'De zin en de integriteit van het leven staan of vallen met onze bereidheid authentiek te zijn', zei Havel ooit. Een mooie uitspraak. Ñapa is ten volle bereid authentiek te zijn. Zegt dat ook iets over de zin en integriteit van deze uitgave?

Goed weekend.

De redactie

Colofon

BLADMANAGER
Karin Wooning
EINDREDACTEUR
Hans Vaders
ADVERTENTIES
Marloes Tak
VORMGEVING
Wendela Ataliede
Stephanie Heyer
Aan deze Ñapa werkten mee:
Misha Bemer
Marja Berk
Eline van den Broek
Monique Casimiri
Jorge Curiel
Verele Ghering
Margot Hack
Bob Harms
Lisette Keus
Brede Kristensen
Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
MKB-Advies
Wouter Mol
Peter Onvlee
Milangela Plate
Marcel Truyens
Hans Vaders
May Voges
Ken Wong
Karin Wooning
Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com
Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

‘Alles gevoed door angst’

Op de overloop en in de grote zaal van het Instituto Buena Bista, het IBB, staan beelden van verschillende dieren, gemaakt van papier-maché. Duidelijk zie je de teksten en foto's van de krantenknipsels - allemaal politieke koppen en kopstukken. Er liggen, staan en hangen onder meer slangen, een vlieg, een spin, een kameel, maar ook een tweekoppige rat en een aap met een vossenstaart.

Tekst: Lisette Keus Foto's: Ken Wong

Karolien Helweg en Ruben La Cruz tussen de gokkende poppen.

Het zijn de Curaçaose politici, gemaakt door leerlingen van het IBB in opdracht van de 'artists in residence' Ruben La Cruz en Karolien Helweg. 'Kies een politicus waar je niets mee hebt, volg hem of haar en beeld deze persoon af als dier' luidde de opdracht. Donderdagavond vijf januari was de presentatie.

La Cruz is geboren op Curaçao en groeide op in Scharloo. De trots waarmee hij dit vertelt laat zien dat Curaçao in zijn hart zit, al woont hij al lange tijd in Nederland. Helweg is Nederlandse, daar geboren en getogen. Beiden zijn ze maatschappelijk betrokken en politiek geëngageerd - hier, in Nederland en in Suriname. Hun kunstwerken zijn kritisch.

Op projectbasis werken de twee al sinds 2000 samen, twee op Curaçao bekende projecten van hen zijn 'Drop Art' en 'Sina Wak Sina Mira'. De kunstenaars proberen met hun projecten kunst, welzijn en educatie met elkaar te combineren en proberen hier zoveel mogelijk de 'gewone mens' bij te betrekken. Kunst maken en bekijken vanuit het perspectief van iemand anders opent vaak nieuwe inzichten over maatschappelijke onderwerpen, zowel bij de deelnemers als bij het uiteindelijke publiek, zo menen de kunstenaars. De afgelopen maanden daagden zij de pupillen van het IBB uit.

Informatie

La Cruz: “Als kunstenaar ben je eigenlijk een soort onderzoeker, je neemt alle informatie op, je luistert en uit het nog niet. Je laat het op je inwerken, je probeert alles te begrijpen en moet dat dan omzetten in een kunstwerk. Wat hier veel gebeurt is dat mensen naar de radio luisteren, politici doen voor de microfoon uitspraken en met die woorden in hun hoofd gaan mensen de straat op. Ze zijn dan opgefokt, geloven alles wat er gezegd is, zonder er eerst zelf over na te denken en gaan met deze gedachten op straat de confrontatie aan. Media zijn zo bepalend over hoe mensen over bepaalde dingen denken. Terwijl het heel belangrijk is om alle kanten te horen, dan te denken en dan te uiten. Als kunstenaar hoor je eerst alles aan en zet je eigenlijk de negativiteit om in een beeld, een installatie of een schilderij.”

Helweg: “Hierdoor kan je dingen relativeren. Daarna kan je, zeg maar, constructief exploderen. Je explodeert, maar creëert. Politici en media maken juist veel kapot en zaaien een soort angst bij mensen. Dit heeft een grote invloed op het gedrag, maar ook op de creativiteit.”

La Cruz: “Kijk maar naar Curaçao, er zijn hier weinig politieke kunstenaars. Ik ben een van de weinige kunstenaars die politieke kunst maakt. Mensen zijn bang. En die angst komt van de commercie, iedereen heeft z'n huisje, autootje, baantje. Mensen zijn bang om dit alles kwijt te raken. Ook de media, elke krant of radiozender is wel politiek gekleurd en in de greep van de commercie. Ik begrijp wel dat dit zo is, want het eiland is klein en er moeten salarissen op tafel komen. Hiervoor moeten er advertenties worden verkocht. Maar hierdoor leggen de media zichzelf een censuur op. Je kunt niet in vrijheid werken als je door commercie gedreven wordt.”

Helweg: “Nou, maar Ruben, ik kan me wel voorstellen dat er ook kunstenaars zijn die niet politiek beladen werk willen maken. Gewoon iets maken voor de schoonheid.”

La Cruz reageert hier met een knipoog semi-beledigd op: “Maar ik maak ook mooi werk.”

Helweg is niet onder de indruk: “Ja, ja, we zien de schoonheid van de lelijkheid wel”, grapt ze.

Politici als dieren

La Cruz: “Ik stel vaak een probleem aan de kaak afgebeeld in iets moois. Zoals nu deze opdracht voor de jongeren van het IBB; we hebben de leerlingen gevraagd de politici af te beelden als dieren. Ze moesten dus kritisch kijken naar een politicus en deze afbeelden als dier met gebruik van krantenknipsels. Dieren hebben altijd wel weer wat liefs - hoe erg ze ook zijn, dieren vinden we toch altijd leuk, maar er wordt ook iets mee gezegd.”

Helweg: “Eigenlijk is het altijd wel zo, dat zeggen ze toch ook: uiteindelijk heeft iedere mala mucha een gouden hartje.”

La Cruz vervolgt zijn betoog over politiek, media en kunst: “Je moet je nooit laten beperken. Je moet vrij denken. Dit geldt ook voor de mensen die de boodschap brengen: kunstenaars en ook bijvoorbeeld de pengebruiker, de media. En vooral ook kinderen, laat ze denken, prikkel hen en beperk hen niet. We moeten kinderen leren zelf te denken en niet bang te zijn. We moeten onszelf en mensen om ons heen geen censuur opleggen.”

Niet lang nadat La Cruz dit gezegd heeft komt er een leerling binnengelopen. La Cruz zegt tegen me dat ik de jongen wel wat vragen kan stellen over deze opdracht. De leerling (18 jaar): “Voor mij was het nieuw, het was de eerste keer dat ik een politiek werk moest maken. Ik was ook helemaal niet geïnteresseerd in de politiek, nu wel meer. Ook omdat ik er nu meer van afweet.”

Ik vraag hem of hij wil zeggen wie hij heeft afgebeeld, hoe en waarom? Hij lacht een beetje verlegen en vertelt het me. Ik vraag hem of hij bang was om het mij te vertellen. Hij antwoordt met: “Ja, een beetje wel.”

La Cruz: “Je moet niet steeds bij jezelf denken 'hoe ver kan ik gaan?'. We leven in een democratische staat. Hier zie je niet afvragen of je die vrijheid hebt, je hebt die. Hij en alle andere jongeren zijn in de groei van het proces om kunstenaar te worden, om volwassen te worden, en nu leeft hij al met die angst.”

Helweg: “Alles wordt gevoed door angst. En eigenlijk is onze expositie een pleidooi voor vrijheid van meningsuiting, je mening uiten zonder enige vorm van censuur. Overigens moet je hier geen misbruik van maken. Dat zie je ook veel in de politiek, alles wordt maar geroepen en gezegd. En veel wordt via de media uitgevochten. Dat hoeft natuurlijk ook weer niet. Al begrijp ik niet waarom mensen zo snel boos worden. Als iemand iets zegt, word dan niet boos en reageer niet met represailles. Houd het bij waar het om gaat.”

La Cruz: “Ja, en lieg niet. We dompelen ons land onder in leugens. Politici zijn voorbeelden voor mensen, hoe kan je verwachten van de bevolking zich te gedragen als je zelf het verkeerde voorbeeld geeft.”

Helweg: “Politici zijn opportunisten. In plaats van dat ze nou eens hun verantwoordelijkheid nemen.”

La Cruz: “De politici - niet alleen deze regering - moeten ophouden met pronken en hun familie overal neer te zetten. Ze hebben allemaal familie daar, daar en weer iemand daar.” Ondertussen gebaart La Cruz met zijn handen verschillende kanten op. “En terwijl we een nieuw ziekenhuis nodig hebben, zet iedereen zijn of haar eigen belang voorop.”

Een statement dat de kunstenaars zelf uitbeelden als gokkende poppen, eveneens gemaakt van krantenknipsels. Schotte, El Hakim, Constancia, Monk, Cooper, Koeiman, Jamaloodin, Wilsoe en Jansen - ze stonden er allemaal. La Cruz en Helweg beelden de politici - in tegenstelling tot de opdracht die de jongeren kregen - af als mensen, al gokkend met ieder een eigen inzet of houding ten opzichte van het spel dat gespeeld wordt. Er liggen onder meer vliegtuigen, dollars, pistolen en fruit. In het midden liggen de dobbelstenen, de meesten staan er omheen. Schotte, staat met zijn rug naar het spel, zijn gezicht gericht naar de camera's van de media. De dobbelstenen liggen op craps.

Werk van studenten van IBB.

Foto van de week

Met enige regelmaat ontvangen we mooie foto's van Marla Schotborgh. Zo ook deze. Papa, mama en kind musduifje oftewel tata, mama ku yu totolika.

Het kuiken heeft net voor het eerst het nestje verlaten, schrijft de fotografe ons. De eerste vliegles? Dat vertelt het verhaal dan helaas weer niet. Hoe dan ook wensen we de kleine gevleugelde vriend een goede vlucht.

Heeft u ook een leuke foto? Stuur hem naar napa@amigoe.com

Thuis

Toeristenpraat

Monique Casimiri

Als blanke Bonaireaanse, die alweer veel te lang in Nederland woont, kan ik me goed voordoen als een standaardtoerist. Zo ook in Otrobanda in een toeristenwinkeltje. Ik liep daar wat rond te kijken en hoorde de volgende conversatie.

'Nee, hier krijg je moeilijk contact met de lokale bevolking', zegt de verkoopster.

Ik spits mijn oren en luister verder.

'Dat is jammer', zegt de toerist.

'Ja, weet je', gaat de verkoopster verder, 'je hebt nu eenmaal sneller contact met de Nederlanders die hier zitten. Die nodigen je uit om langs te komen. Maar de lokale bevolking niet. Daar kom je niet binnen, maar ik weet wel hoe dat komt', gaat ze verder.

Mijn oren gaan nog verder open, ik ben benieuwd.

'De locals (de toon veranderd, nu begint het bij mij te jeuken, het klinkt niet goed meer) zien de Nederlanders nog steeds als de mensen met het geld. Ze kijken als het ware nog wat tegen ze op, en voelen zich niet op hun gemak bij hen, dus houden ze afstand. Het kan dus jaren duren voordat je een keer wordt uitgenodigd.'

'Ja', zegt de toerist, 'ik snap het.'

Ik snap het, ik snap het. Ik snap er helemaal niets van. Ik voel mij zo niet op mijn gemak. Ik ben het er absoluut niet mee eens, maar voel mij zo blank op dat moment. Ik met stomheid geslagen en weet niet eens hoe ik moet reageren op zoveel domheid. Ongelooflijk. Leer de taal mevrouw, denk ik bij mijzelf, leer de mensen kennen en zie hoe snel je uitgenodigd wordt om op een feest te komen. Er wat een kletskoek dat de Antilliaan nog tegen de Nederlander aankijkt alsof hij een weldoener is van twee eeuwen geleden.

Zo houd je het cultuurverschil wel in stand. Ik heb niets meer gekocht in de winkel, maar ga er nog wel een keer heen om deze verkoopster heel duidelijk te maken dat zij niet op de juiste plek aan het werk is. Ze is geen visitekaartje voor het eiland. Ik hoop van harte dat ze heel snel wordt uitgenodigd door iemand die zich geroepen voelt om deze mevrouw de warmte en gastvrijheid van dit land en deze bevolking te laten ervaren, zodat de toeristen die daarna nog naar de winkel komen ook terug willen komen naar het eiland.

World Music Box

‘De taal van muziek’

Het lijkt een simpel houten doosje, niet groter dan 40 bij 40 bij 40 centimeter. Aan één kant zit een gat, aan de andere kant zit een klepje en er staat met rode letters ‘World Music Box’ op. Verder niet veel bijzonders - naar het lijkt. Want niets is minder waar, hoe simpel het er ook uitziet, de weerklank ervan is groter dan je denkt, de Music Box.

Tekst: Lisette Keus

Het doosje is ontwikkeld als eindproject van studenten van het Rotterdams Conservatorium. Ze kregen als opdracht een instrument te ontwikkelen wat gemakkelijk te hanteren was, met een groot bereik. Ze bedachten dit houten blokje en ontwikkelden het verder met het idee de Music Box te gebruiken voor workshops in achterstandswijken, derde- en semi-derdewereldlanden.

Vanaf 2003 bestaat de stichting ‘World Music Box’ en inmiddels zijn er projecten in verschillende landen: Nederland, Zuid-Afrika, Chili, Argentinië, Colombia en dus ook op Curaçao.

De doelstelling is niet zo zeer muziekeducatie, maar om de kinderen in beweging te krijgen en ze te laten zien dat er positieve dingen zijn waar ze goed in kunnen zijn of worden. Het gaat erom dat er muziek gemaakt wordt met kinderen - maar ook met volwassenen - die zonder enige studie of voorbereiding kunnen spelen. Geen instructies, geen training, gewoon doen. ‘Een succesbeleving ervaren', zoals ze het zelf noemen.

De workshop

De Music Boxes staan netjes opgestapeld in de hoek van een lokaal van de P.L. Brionschool - een van de zestien scholen op Curaçao die meedoet met het project van de stichting ‘World Music Box’.

Groep vijf van de Brionschool staat letterlijk te trappelen om het klaslokaal binnen te komen. De kinderen staan in een nette rij, maar zijn onrustig en opgetogen. Matthijs Spaltman is muziekdocent bij verschillende scholen en andere instellingen en werkt tevens bij de stichting World Music Box. Hij doet de coördinatie op Curaçao en geeft ook workshops.

Spaltman:”De bedoeling van de workshop is dat je de leerlingen - in dit geval dan - meekrijgt om te doen wat je ook doet. Om ze muziek te laten maken, ze in beweging te krijgen en ze te laten ervaren. En om ze zover te krijgen praat ik niet met de kinderen. Vanaf het moment dat ze binnenkomen houd ik mijn mond en gaat alles met gebaren, dingen voordoen en met geluiden. Muziek is een taal die wereldwijd wordt gesproken, iedereen kan deze verstaan. Als je iets voordoet - al duurt het soms even voordat ze het begrijpen - zal iedereen je nadoen. Dat is waar het om gaat, nadoen, nabootsen, anticiperen en participeren.”

De kinderen komen het lokaal binnen, voorop een jongetje dat overduidelijk de drukste - en dus hoogstwaarschijnlijk de lastigste - van de klas is. Hij stormt meteen op de boxjes af en probeert er één te pakken. Spaltman loopt rustig naar hem toe en wijst hem te gaan zitten, net als de rest van de leerlingen, in een grote kring. De jongen gehoorzaamt braaf.
Spaltman zegt later: “Op Curaçao wordt er vaak gecommuniceerd vanuit bevelen. Men verheft zijn of haar stem en als er wat gebeurt wordt er snel gestraft. Ze zijn niet gewend om niet te praten en door middel van non-verbale communicatie de leerlingen te corrigeren. Terwijl dat ook werkt, misschien zelfs beter.”

De leerlingen zitten braaf in de kring, de twee juffen zitten op een stoel net buiten de kring. Ze kijken toe hoe Spaltman de groep in beweging krijgt - zonder een enkel woord. Spaltman begint met een soort collectieve warming up: armen zwaaien, springen, hoofd schudden, voeten schudden. In het begin zijn de leerlingen onwennig, ze generen zich een beetje en staan ongemakkelijk te giechelen. Maar met geduld, een vriendelijke brede glimlach om zijn mond (die hij de rest van de workshop houdt) en bemoedigende blikken krijgt Spaltman de leerlingen zover mee te doen.

Dan begint hij in zijn handen te klappen, op zijn benen, hoofd en borst en zonder aarzeling klappen de leerlingen hem na. Langzaam bouwt hij het op en uiteindelijk klapt ieder kind braaf een heel liedje mee in het ritme dat Spaltman voordoet - althans, iedereen doet erg zijn best.

Spaltman: “Wat opvalt is dat op Curaçao de kinderen een heel goed ritme hebben, veel beter dan in Nederland. Maar ik let ook op andere dingen. Al ken ik de kinderen niet en weet ik dus niets van hen, toch kan ik dingen zeggen over hun ontwikkeling. Na een workshop bespreek ik met de docenten alles wat mij is opgevallen. Je kijkt bijvoorbeeld naar het ritme, reactievermogen, de snelheid, de grove en fijne motoriek. Hoe doen ze het in de groep, zijn ze verlegen. Zelfs dyslectie kun je soms zien bij kinderen. Maar ook de leraren die buiten de groep zitten, kijken naar het leerproces van de leerlingen. Het is niet alleen een muziekles - misschien juist niet, want we leren de kinderen geen noten en we zingen niet met hen - het is meer een ontwikkelingsles, lichamelijk en geestelijk.”

Geen kick meer

Spaltman deelt de boxjes en drumstokjes uit, ze gaan nog even door met oefeningen. Dan gebaart hij het drukke jongetje om bij hem te komen. Samen nemen ze plaats in het midden van de groep met een doosje. Spaltman doet iets voor en het jochie begrijpt hem niet. Zijn klas probeert hem te helpen, maar Spaltman wijst hen erop dat ze niet mogen praten en dat het jongetje het zelf moet uitvogelen wat Spaltman bedoelt. Het duurt even, maar dan krijgt hij het door en maken ze samen muziek, ten overstaan van de hele groep - de aandacht is voor hem. Dan mag het jongetje weer zitten, hij neemt plaats en de rest van de les doet hij enthousiast mee en geeft verder geen kick meer.

> ‘Muziek is een taal die wereldwijd wordt gesproken, iedereen kan deze verstaan’

Matthijs Spaltman

Spaltman nodigt het kleinste meisje van de groep uit om in het midden te komen. Ze weigert, maar Spaltman laat het er niet bij zitten en uiteindelijk zit ook zij in het midden van de groep vrolijk te trommelen.
Spaltman maakt grapjes tussendoor, geeft terloops nog een paar opvoedingslessen, wijst op losse veters en daagt de kinderen uit te dansen. De leerlingen willen wel, één meisje heeft zelfs iets teveel gekeken naar volwassenen en danst erop los. Spaltman vindt het wat te ver gaan en gaat over naar een volgende ‘grap': de juffen. Ook de juffen weigeren in eerste instantie. Maar hij gaat net zo lang door en wordt uiteindelijk bijgevallen door de groep kinderen. Eén van de twee gaat overstag en gaat in het midden van de groep staan - weliswaar niet alleen, want snel trekt ze er nog een leerlinge bij die met haar meedanst. Maar ze staat er wel en doet mee.

“Geen enkele leraar of lerares staat bij de eerste uitnodiging in het midden van de groep”, vertelt Spaltman aan het einde van de workshop. “Heel grappig, want ze staan altijd voor de klas, altijd in het middelpunt, maar nu durven ze niet. Maar uiteindelijk blijven ze een voorbeeldfunctie hebben, dus ze moeten wel. Ik ga ook altijd net zo lang door tot ze meedoen. Ik vind het belangrijk dat ze hieraan meedoen, want je kunt niet het van de leerlingen wel verwachten en het zelf niet doen. Iedere workshopleider vult het trouwens wel anders in; de een doet veel met bodydrum, de ander weer meer met de stokjes.
De een maakt grapjes, de ander gebruikt weer meer toneel. Of klassikaal en individueel. We leren altijd van elkaar als je iemand anders ziet werken, heel leuk. En uiteindelijk maakt het niet uit hoe je het doet, maar we krijgen allemaal de kinderen mee in beweging, met slechts een houten doosje en twee stokjes, zonder ook maar iets te zeggen.”

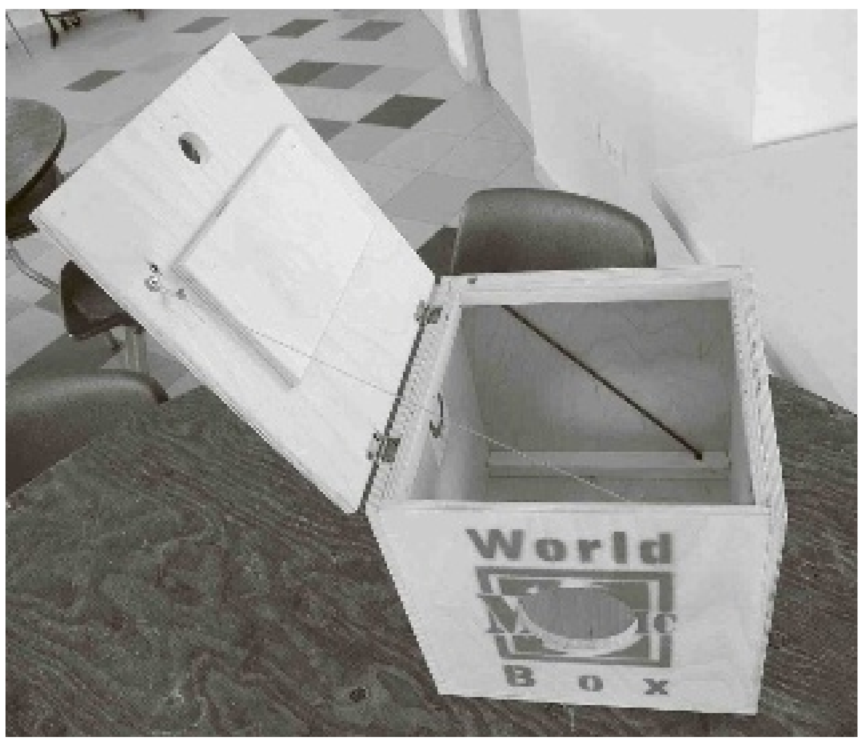

Workshops zijn er niet alleen voor de kinderen, ook voor bedrijfsfeesten en andere gelegenheden. Voor meer informatie bezoek http://www.worldmusicbox.eu/ of neem contact op met: Paul Zeegers paulzeegers@worldmusicbox.eu

Medisch

Vragen over... flatulentie

Tekst: Wouter Mol

Flatulentie wordt ook wel winderigheid genoemd. Bij ieder mens is er altijd een hoeveelheid gas in het maagdarmkanaal aanwezig. Iedereen laat daarom winden en dat is dus heel normaal. Om het darmgas kwijt te raken, laat een mens gemiddeld tien tot vijftien winden per dag. De gassen komen in ons maagdarmkanaal terecht door:
• Het inslikken van lucht; elke keer als we slikken gaat er ook een kleine hoeveelheid lucht mee naar binnen.
• Gasvorming door de darmflora; de darmflora is een verzamelnaam voor alle bacteriën die zich in de darm bevinden. Onverteerde voedselresten die in de dikke darm terechtkomen worden door de darmflora bewerkt. Bij dit proces komen veel gassen vrij.

Wouter Mol is huisarts te Curaçao

• De bloedsomloop; een heel klein deel van het gas is afkomstig van de bloedsomloop. Gas wordt vanuit het bloed afgegeven aan de darm en ook weer door de darm afgegeven aan het bloed.

Stikstof
Het gas in de darm bestaat vrijwel geheel uit stikstof, zuurstof, koolzuurgas, waterstof en methaan. Dit zijn allemaal reukloze gassen. Het stinken van winden heeft te maken met de geringe hoeveelheid 'stinkende gassen'. Dit zijn vaak zwavelverbindingen (rotte eieren) die vrijkomen bij de afbraak van bepaalde eiwitten. De samenstelling en de geur van het darmgas heeft onder meer te maken met de voeding en de darmflora.

Sommige mensen hebben erg veel last van extra gasvorming en laten daardoor veel meer winden. Dit is een vervelend probleem, vooral als er geen controle is over het winden laten. Mensen schamen zich er vaak voor. Zij gaan contacten vermijden en durven het niet om dit met de huisarts te bespreken.

Oorzaken van winderigheid
Klachten van winderigheid kunnen veroorzaakt worden door:
• Teveel lucht inslikken. Bij spanning en stress, roken, drinken door een rietje, veel kauwgom kauwen en een slecht zittend kunstgebit wordt veel extra lucht ingeslikt. Ook mensen die snel praten of snel eten en drinken zonder goed te kauwen

slikken ongemerkt veel extra lucht mee naar binnen.
• Het eten of drinken van voedingsmiddelen die veel lucht bevatten, zoals: frisdranken met koolzuur, bier, slagroom, soufflé, brood en omelet.
• Het eten van bepaalde voedingsmiddelen zoals peulvruchten, uien, koolsoorten, fruit en light-producten. Sommige koolhydraten uit onder meer peulvruchten, groenten en fruit worden niet volledig verteerd en opgenomen in de dunne darm. Ze komen onverteerd in de dikke darm terecht en worden daar door de darmflora bewerkt. Hierdoor ontstaat extra gasvorming. Ook fructose (natuurlijke zoetstof in fruit) wordt minder goed verteerd en opgenomen.
• Het gebruik van bepaalde medicijnen met een laxerende werking. Zemelen, vezelpreparaten en lactulose kunnen veel gasvorming veroorzaken.
• Extra winderigheid komt voor als klacht bij verstopping, het prikkelbare darmsyndroom (PDS), lactose-intolerantie, coeliakie en andere darmaandoeningen.

Boeren
Boeren is het 'ontluchten' van de maag via de slokdarm en mond in plaats van via de anus. We slikken ongemerkt de hele dag lucht in. Dit gebeurt tijdens het eten, drinken, praten of ademhalen. Hierdoor ontstaat een opstapeling van lucht in de maag, waardoor de maag zich uitzet. Door het uitzetten van de maag gaat er vanuit de maagwand een seintje naar de hersenen. Dit seintje zorgt er vervolgens voor dat de sluitspier tussen de slokdarm en de maag zich ontspant. De aanwezige lucht in de maag kan dan ontsnappen via de slokdarm en de mond.

Normaal
Iedereen laat wel eens een boer, om lucht kwijt te raken. Dit is heel normaal, ook al vindt men boeren in onze cultuur ongepast. Boeren kan voorkomen als klacht bij onder meer brandend maagzuur, maagklachten, een maagzweer of galstenen. Het kan echter ook een op zichzelf staande klacht zijn. Als boeren een verschijnsel is bij een andere aandoening, staan meestal andere klachten op de voorgrond.

Oorzaken
Erg veel boeren kan veroorzaakt worden door dezelfde oorzaken als flatulentie. Een bepaald voedingspatroon, roken, kauwgom kauwen, stress, onrustig eten, drinken of praten kunnen een rol spelen. Boeren komt ook vaker voor bij mensen die verkouden zijn of een aandoening hebben aan het strottenhoofd, de neus- of keelholte. Waarschijnlijk heeft dit te maken met een andere manier van ademen en slikken.

Mens & Psyche

Het stellen van een doel

Twee weken geleden hebben we het nieuwe jaar ingeluid. Met traditioneel veel sensia (wierook) en pagara's zijn alle slechte dingen verjaagd en is een nieuw jaar met veel goede voornemens verwelkomd. Maar zijn voornemens voldoende om onze wensen tot werkelijkheid te maken?

Tekst: Milangela Plate

Sommige mensen verwarren het stellen van doelen met het hebben van goede voornemens. Alhoewel veel mensen op 1 januari bijvoorbeeld zeiden te zullen gaan stoppen met roken, hebben zij hiermee waarschijnlijk slechts een voornemen en geen doel. Een doel is namelijk anders geformuleerd: 'stoppen met roken' is veel te vaag. Want wanneer stopt u met roken? Is dat nu meteen of over twee weken? Wat bedoelt u precies met 'stoppen'? Wil dat zeggen één sigaret per dag of alleen maar een paar sigaretten op feestjes of geen enkele sigaret meer?
Om uw goede voornemens te volbrengen, doet u er goed aan om ze om te zetten in doelen. Een doel is niet alleen concreter dan een voornemen, het is ook minder vrijblijvend. Bij een voornemen gaat het erom dat u iets probeert. Bij een doel is het niet meer een kwestie van proberen, maar een kwestie van doen. U zet alles op alles om het te bereiken. Doelen zetten aan tot actie en kunnen u stimuleren om uw grenzen te verleggen.

Milangela Plate is psycholoog/gerontoloog met veel ervaring op het gebied van counseling, diagnostiek en training voor volwassenen en 60-plussers. E-mail: milangela.plate@takecare.an

Om een doel daadwerkelijk te bereiken is het belangrijk dat u een duidelijk beeld creëert van wat u wilt en wanneer u dat gaat doen.
• Een doel moet specifiek zijn. 'Ik ga deze week elke dag twintig minuten wandelen' is een specifiek doel in tegenstelling tot 'ik ga iets aan mijn conditie doen'. Het eerste is niet alleen specifiek, het is ook meetbaar: u kunt naderhand nagaan of u het doel hebt bereikt.
• Een doel moet realistisch ofwel haalbaar zijn. In drie maanden van maatje 17/18 naar maatje 11/12 te gaan, lijkt weinig realistisch en ontmoedigt alleen maar. Een herformulering van uw doel is nodig en misschien moet u daarbij niet denken in termen van maten, maar in termen van kilo's. Of misschien werkt het voor u beter om de focus überhaupt van afvallen af te halen en u als doel te stellen om uw conditie te verbeteren door twee keer per week te gaan zwemmen.
• Doelen kunnen het beste ook aan tijd gebonden zijn: 'Ik wil eens wat meer van de wereld zien. Of: ik moet toch echt een keer contact opnemen met Melanie', zijn te vaag geformuleerd. Beter is: 'ik leg elke maand 50 gulden opzij voor een reis naar Chili, en zodra ik het geld bij elkaar heb, ga ik. Of: ik wil dit jaar nog contact opnemen met die vriendin van vroeger. Ik ga vanmiddag navragen of mijn neef haar telefoonnummer nog heeft'.

Enkele veel voorkomende redenen waardoor mensen er niet in slagen zich een doel te stellen of een gesteld doel te bereiken, zijn:

1. U denkt de nodige energie niet te kunnen opbrengen om uw doel te bereiken.
Veel gepensioneerden barsten van de energie en hebben een agenda die nog drukker is dan toen zij werkten. Het gebeurt echter ook veelvuldig dat mensen na een heel druk leven van werk en/of zorgen voor anderen ineens niet meer zoveel om handen hebben. Het valt hen steeds zwaarder om iets te ondernemen. Men heeft weinig fut en het lijkt alsof alles meer energie kost. Sommigen wijten dat aan ouder worden. Er is echter ook een andere verklaring: u stelt zich eenvoudigweg geen doelen meer om na te streven, om voor in actie te komen en plezier uit te halen.
U heeft niet zoveel energie omdat u niets doet en omdat u niet zoveel energie hebt, doet u maar niets. Zo is de vicieuze cirkel rond. Deze cirkel kunt u doorbreken door doelen te stellen en weer dingen te gaan doen.

2. U heeft weinig vertrouwen in het bereiken van uw doel. Wanneer u twijfelt of iets wel gaat lukken, dan heeft u uw doel waarschijnlijk te groot, te vaag of weinig realistisch gemaakt.

3.Negatieve gedachten staan het stellen en bereiken van uw doel soms in de weg; ze weerhouden u ervan om te doen wat u werkelijk wilt, of maken het moeilijker dan nodig is. Bennie is 67 jaar en zou willen leren dansen; dit is zijn doel. Echter, zijn negatieve gedachten 'wat moeten de mensen wel niet denken' of 'ik zal er toch niets van kunnen' zorgen ervoor dat hij geen moeite doet om dit doel ook te bereiken. Als hij uiteindelijk toch op les gaat, verhinderen negatieve gedachten als 'wat moet zo'n oude vent als ik nu nog op dansles' hem om plezier te beleven aan de lessen of hij rondt de cursus nooit af.
Ga voor uzelf eens na of er dingen zijn die u al tijden van plan bent, maar wat er nog steeds niet van is gekomen. Schrijf ze op en bedenk eens, hoe het komt dat u uw doel nog niet hebt bereikt. Stel vervolgens een plan op om uw doel alsnog te bereiken. Beantwoord daarbij telkens de vragen: hoe, wat, waar, wanneer, hoe vaak en met wie? Wanneer u bijvoorbeeld meer wilt gaan bewegen. Denk dan na over hoe u dat wilt gaan doen: is dat door te gaan fietsen, door te wandelen of te zwemmen? Gaat u één, twee of drie keer in de week? Wilt u een half uur of een uur? Gaat u 's ochtends of 's avonds en alleen of samen met iemand. Als u samen wilt gaan, wie gaat u vragen en wanneer?

Tenslotte stelt u zich de vraag: uitgaande van een schaal van 0 tot 10, waarbij 10 heel veel vertrouwen is en 0 geen vertrouwen, hoeveel vertrouwen heb ik erin dat ik het doel kan bereiken? Is het cijfer hoger dan 7, dan heeft u voor zichzelf een realistisch doel gesteld. Is het cijfer lager, dan heeft u zich waarschijnlijk een te groot doel gesteld. Bekijk dan of u uw doel zodanig kunt aanpassen, dat u het wel kan bereiken.

Voeding

Hongerhormonen saboteren vermageringsdieet

Dat mensen na een vermageringsdieet snel weer aankomen, het zogenaamde jojo-effect, kan te maken hebben met het feit dat een dieet de productie van 'hongerhormonen' stimuleert waardoor we opnieuw meer gaan eten. Dat blijkt uit Australisch onderzoek gepubliceerd in de New England Journal of Medicine.

Vijftig mensen met overgewicht volgden tien weken lang een streng dieet met weinig calorieën. Gemiddeld vielen ze tien procent van hun gewicht af. De wetenschappers noteerden voor, tijdens en na het dieet het niveau van de hormonen, leptine en ghreline, die het hongergevoel regelen. Ghreline wekt de eetlust op, leptine zorgt ervoor dat u minder snel verzadigd bent. De concentraties van beide hormonen in het bloed waren één jaar na de vermageringskuur nog altijd hoger dan voor de kuur.

Om blijvend gewichtsverlies te realiseren is het dus belangrijk om de stijging van die hongerhormonen te vermijden. Het blijft onduidelijk hoe dit te bewerkstelligen. Volgens de onderzoekers is het het best om, in afwachting van een geneesmiddel dat het effect van die hongerhormonen neutraliseren, elke gewichtstoename te vermijden.

50 jaar Emmy Bertholdschool

‘School met daadkracht’

Op 8 januari 2012 was het precies 50 jaar geleden dat op Curaçao de Emmy Bertholdkleuterschool van de Evangelische Broedergemeente werd opgericht. Het initiatief kwam van E.C. Ritfeld, bisschop van de Unitas Fratrum. Hij was van 1958 tot 1965 predikant op Curaçao voor de gemeentes Aruba en Curaçao.

Tekst: Judice Ledeboer Foto's: Ken Wong

De bisschop is door de school uitgenodigd om bij de viering van dit 50-jarig bestaan aanwezig te zijn en samen met zijn vrouw Ester Ridfeld-Seedorf vertelt hij met veel enthousiasme en trots over de oprichting van de kleuterschool en hoe de school zich staande heeft weten te houden. Vanaf 2005 is de school uitgebreid met een basisschool en er zijn plannen om binnen vijf jaar te beginnen met een vsbo.

Het waren roerige tijden in de zeven jaar dat Ritfeld predikant op Curaçao en Aruba was. Er werkten veel Surinamers bij de raffinaderijen van de Shell en de Lago, maar door de ontwikkelingen in de techniek was er minder personeel nodig en gingen er veel arbeiders met vervroegd pensioen. De Broedergemeenschap was in 1944 naar Curaçao en Aruba gekomen. De Surinamers hadden zich bij lokale kerken aangesloten, maar ze misten de tradities van de Broedergemeente. Dominee Rudoph Doth was de eerste predikant en liet het eerste kerkgebouw van de Broedergemeente bouwen. De kerk is er nog steeds en staat bekend als de Maranathan-kerk aan de Goeroeboeroeweg in Mundo Nobo.

Bisschop Ritfeld: “Ik maakte me in die tijd grote zorgen hoe het verder zou gaan met de Broedergemeente. Er gingen veel mensen weg. We hadden iedere week wel een afscheid van iemand. Ook de Shell-kleuterschool werd gesloten. In de wijk Suffisant woonden veel Surinamers en in die tijd hadden veel mensen nog geen auto. De kleuters konden dus niet naar school en vanuit de Broedergemeenschap wilden wij graag helpen. We wilden ook iets terugdoen voor de Curaçaose bevolking, want we waren ze zeer erkentelijk voor alles wat we te danken hadden aan de Antilliaanse gemeenschap. We stelden voor om een kleuterschool op te richten. Dit klonk iedereen als muziek in de oren en in 1962 werd de school opgericht.”

Wijklokaal

Het wijklokaal van de Broedergemeente in Suffisant werd gerenoveerd waardoor het geschikt werd voor de opvang van kleuters. Ritfeld regelde alle formaliteiten. Het was een vereiste dat de school met minimaal 60 leerlingen kon starten en door zelf huis aan huis te gaan bij de mensen haalde de school dit aantal. De school begon zonder subsidie. De leerlingen presteerden echter zo goed dat reeds binnen vier maanden door het Bestuurscollege werd besloten om de Emmy Bertholdkleuterschool van de Evangelische Broedergemeente overheidssubsidie toe te kennen, net als andere scholen. De school kreeg een eigen schoolbestuur en is tot op heden volledig zelfstandig.

De Emmy Bertholdschool is genoemd naar de eerste kleuterleidster van de Broedergemeente in Suriname. Zij maakte zich op sociaal, diaconaal en educatief gebied altijd zeer verdienstelijk en in overleg met praeses Victor Müller in Suriname besloot men Emmy Berthold te eren door de school haar naam te geven. Bij de opening waren er officieel 65 leerlingen, thans heeft de school er 249.
De voertaal op school is Nederlands. In groep 1 wordt er Papiaments gesproken, maar stap voor stap wordt er overgegaan naar het Nederlands. In groep 6, 7 en 8 wordt er volledig les gegeven in het Nederlands. Het Papiaments is er een vak en wordt door vakdocenten onderwezen.
De kleuterschool was net zoals de Marnixschool voor gewoon lager onderwijs en de Albert Schweitzerschool voor mulo, die onder het beheer van de Vereniging Protestants-Christelijk Onderwijs vielen, destijds de enige protestants-christelijke school op Curaçao.

Motor

In 1963 werd een nieuw schoolgebouw gebouwd en in gebruik genomen met overheidssubsidie, maar de school groeit thans uit haar jasje. Ritfeld: “Mijn bedoeling was om met de kleuterschool te beginnen en om dan een basisschool te starten. Niet alle opvolgers begrepen dat en zo is de school 40 jaar lang een kleuterschool gebleven.” Volgens Ritfeld is het in het begin niet eenvoudig geweest. Niet iedereen wilde meewerken. “Men moest wel in de school geloven”, zegt hij. “Men moest geloven dat de school zou slagen en dat deze een lang leven zou hebben.” Hij ziet zichzelf als de motor achter de oprichting. “Ik zag het als een levenstaak. Ik was voorganger, sprak met de gezaghebber, inspecteur van onderwijs en de gedeputeerde van Onderwijs Jossi Martina. Ook mijn vrouw is altijd zeer betrokken geweest, zij komt ook uit het onderwijs.” Op Aruba is het oprichten van een school niet gelukt. Dit betreurt Ritfeld. “Er was geen ‘motor'. Je hebt altijd mensen nodig die zich inzetten om een project te realiseren. Die waren daar niet.”

Met de invoering van het funderend onderwijs is de school veranderd. Een kleuterschool zonder vervolgonderwijs had geen bestaansrecht meer. De kleuterschool kreeg toen in 2004 de mogelijkheid om vervolgonderwijs aan te bieden en zo werd de school in augustus 2005 officieel een achtklassige school voor funderend onderwijs. De school heet sinds dat jaar Emmy Berthold skol di fundeshi van de Evangelische Broedergemeente.

Leerklimaat

De leerlingen op de school zijn van verschillende sociale komaf en er wordt naar gestreefd een dusdanig positief leerklimaat aan te bieden met het doel om de kinderen te helpen om zich zo optimaal mogelijk te ontwikkelen en te ontplooien waardoor ze goed voorbereid zijn om naar het voortgezet onderwijs te gaan. Er is een speciale onderwijsfunctionaris aan de school verbonden, Judith Menig. Volgens haar is de school een van de veiligste scholen op het eiland. “De school is klein, de onderwijzers kennen alle leerlingen. Ze gaan op huisbezoek, zijn zodoende op de hoogte van de huiselijke omstandigheden en daardoor is er een groot vertrouwen van de ouders.”

Er is ook een actieve oudercommissie die nauw betrokken is bij de school. Het streven van het schoolbestuur is om de leerlingen onderwijs te bieden dat het beste past bij elk individu. Er is thans een meerjarenplan om een vsbo op te richten voor het vervolgonderwijs van de leerlingen van groep 8. In het schooljaar 2009/2010 werden de eerste leerlingen van de Emmy Bertholdschool afgeleverd aan het voortgezet onderwijs: vsbo, havo of vwo. “De verwachtingen inzake de schoolprestaties van de leerlingen uit groep 8 van dit schooljaar zijn hoog. Er gaan waarschijnlijk rond de 16 leerlingen naar het vervolgonderwijs”, aldus Menig. Zij zet zich ook in om het meerjarenplan te realiseren. Voor kinderen die uit de boot dreigen te vallen wordt gedacht aan het oprichten van enkele klassen voor speciaal onderwijs. “Dat hebben wij op Curaçao niet en het is hoogst noodzakelijk, want er zijn behoorlijk veel kinderen die speciaal onderwijs nodig hebben. Je moet meegaan met de tijd. Je moet met veranderingen meegaan.” Ze betreurt de trage gang van zaken om de plannen te realiseren. Het gaat haar te langzaam. Er moeten meer gebouwen komen en vergunningen voor uitbreiding van het onderwijs. De aanvragen liggen er. Toezegging voor de bouw is er al, nu de rest nog. “Het moet er komen. Ik ga net zo lang door totdat het er is. Er komen ieder jaar kinderen bij. Volgende week komen er weer drie nieuwe leerlingen.”

Een ander probleem is het krijgen van goed gemotiveerd personeel dat wil meegaan in de tradities van de Evangelische Broedergemeente. “We hebben onderwijzers die het katholieke geloof hebben. Dat kan. Iedereen is welkom. Het gaat om de motivatie om de leerlingen te begeleiden.”

Bejaarden

De Broedergemeenschap heeft behalve deze school op Curaçao ook nog een crèche ‘Mi Kasita’ en een bejaardenhuis Betsaida. De school, crèche en bejaardenhuis opereren alledrie vanuit het christelijk geloof en leven de tradities na. Op school komen alle leerlingen en al het personeel twee keer per week op het plein bij elkaar voor opening en sluiting van de dag en dagelijks wordt door de onderwijzers in de klassen de dag traditioneel geopend met een dagtekst. De leerlingen krijgen ook godsdienstlessen. Leerlingen die afkomstig zijn van deze school zijn steunpilaren geworden in de maatschappij. Onder hen zijn leerkrachten, politici, medisch analisten en wetenschappers.

Het lustrum is groots gevierd. Iedereen werd uitgenodigd: leerlingen, ouders, oud-leerlingen, maar ook bewoners uit de buurt en andere delen van het eiland. Op zondag was er een dienst op het erf van de school, waarbij bisschop Ritfeld samen met andere predikanten de dienst leidde en gisteren was het feest voor de leerlingen.

In het kerkzegel van de Evangelische Broedergemeenschap staat een lam afgebeeld. De tekst erbij luidt: ‘Vicit agnus noster eum sequamur'. Dit betekent letterlijk: ‘Ons lam heeft overwonnen, laten we hem volgen'. Ester Ritfeld voegt daaraan toe: “Niet alleen met woorden, maar ook met daden.” Door het geloof in God, maar ook door het geloof dat de school een lang leven zou hebben en door inzet van veel mensen bestaat de Emmy Bertholdschool nu 50 jaar.
De school is het bewijs van daadkracht, waarbij het accent ligt op de ontwikkeling en ontplooiing van ieder kind.

Bisschop Ritfeld temidden van leerlingen van de Emmy Bertholdschool. Uiterst Links Judith Menig, rechts mevrouw Ritfeld-Seedorf.

In de beginjaren van de school.

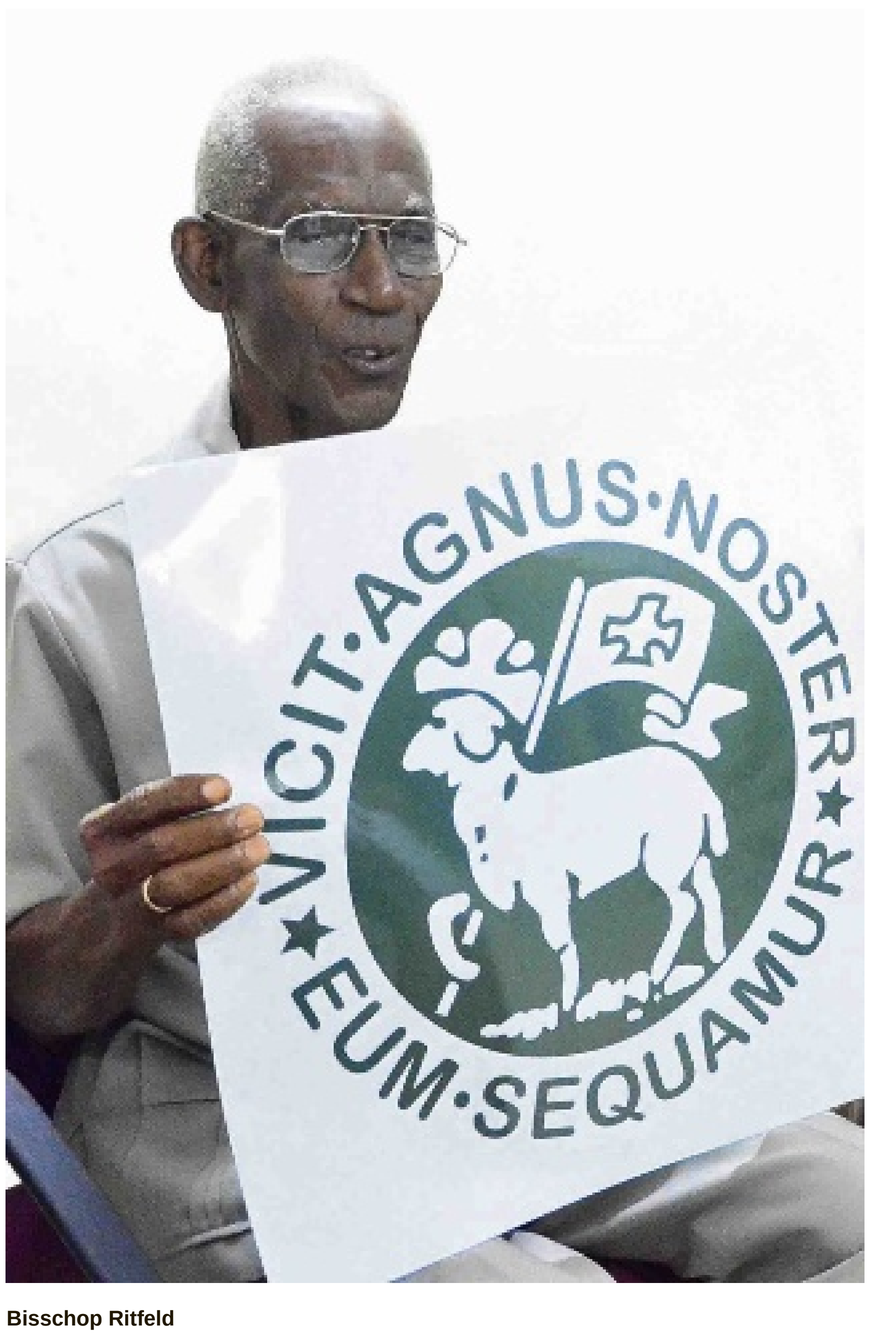

Bisschop Ritfeld

Onderwijsfunctionaris Judith Menig.

Notaris met een penseel

Eigenlijk wilde ze journalist worden, maar ze sloot haar werkzame leven af als notaris. Nu is ze kunstenares. Althans, zo zien anderen haar. Haar schilderijen gaan als warme broodjes over de toonbank. Ze is verbaasd over het enthousiasme over haar schilderkunst. Haar werk is herkenbaar. Ze schildert onder de naam Lola, maar ze heet eigenlijk Louise Laman.

Tekst: Judice Ledeboer Foto: Ken Wong

Zelf zegt ze: "Ik merk dat ik geen gedreven kunstenaar ben. Ik schilder voornamelijk in de studio van Anna Oltheten, mijn lerares. Ik schilder thuis amper."

Laman woonde tot haar pensionering in Nederland en kwam in 2007 naar Curaçao. "Ik was al een paar keer op Curaçao geweest en ik voelde me hier direct thuis. Ik heb altijd het idee gehad dat ik in Nederland niet thuishoorde." Ze werd pas op haar 60e zelfstandig notaris en moest na 5 jaar stoppen, toen ze 65 werd. "Dat was de wet. Nu mag je geloof ik tot je 70e doorgaan. Ik had graag nog een tijdje als notaris gewerkt. Ik vond het een leuk vak." Ze deed voornamelijk zaken in het familierecht, veel echtscheidingen en ze werkte ook als mediator. "Dan bemiddelde ik in gesprekken tussen echtparen die uit elkaar gingen. Bij geregistreerde partnerschappen die ontbonden moeten worden hoef je niet naar de rechter. Bij een huwelijk wel. Ik heb veel mensen het huwelijk ingestuurd en ik heb ook weer veel huwelijken ontbonden", zegt ze.

Haar talent voor tekenen en schilderen ontdekte ze al toen ze nog op de middelbare school zat. Haar grootvader en grootmoeder schilderden ook beiden. "Kleine paneeltjes, olieverf, landschappen en boerderijen", aldus Laman. "Ik was echter ook goed in Nederlands. Mijn tekenleraar wilde dat ik naar de kunstacademie ging en

Louise Laman

mijn docent Nederlands wilde dat ik Nederlands ging studeren. Ik dacht zelf aan psychologie of rechten. En journalistiek, maar ik was nog maar 17 en moest wachten tot ik 18 was. Mijn vader zei toen: "Zo werkt dat niet. Ga maar werken." Laman is toen direct na school gaan werken. Ze deed van alles, ook diverse baantjes in de televisiewereld zoals scriptgirl bij de AVRO. "Mijn kortste baan duurde maar een halve dag. Ik werkte bij een vleesfabriek in Amersfoort. Vreselijk."

Een link die ze met de kunstwereld had was een baan bij Culturele Zaken in de gemeente Utrecht. Daar ontmoette ze veel kunstenaars, onder anderen de architect Rietveld en de bekende tekenaar Dick Bruna. "Aangezien ik wist wat voor kunst er in de ateliers hing mocht ik de kunst voor de openbare scholen inkopen. Ik heb een keer nauw samengewerkt met Dick Bruna die decoraties op een school moest aanbrengen. Als secretaresse van de directeur van de VVV in Utrecht was ik nauw betrokken bij het organiseren van de Utrechtse kunstmarkt."

Laman zegt over zichzelf dat ze zich snel verveelt. "Ik ben heel ongedurig. Ik heb een vijfjaarscyclus. Dan moet er weer iets anders gebeuren." Maar op haar 43e besloot ze toch om nog te gaan studeren. Ze wilde meer leren over vakken die ze niet op school had gehad zoals recht, economie en maatschappijleer. Om te kijken of ze nog wel kon studeren ging ze eerst naar de moedermavo. Daar haalde ze alleen maar hoge cijfers en ze besloot de stap te wagen. Het werd een rechtenstudie. Ze studeerde af in Nederlands recht en door een baan bij de wetswinkel kwam ze in contact met een notaris die haar een baan aanbood. "Het was natuurlijk handig als ik ook notarieel recht zou doen en dat heb ik gedaan. Dat was hard werken. Studie, een gezin draaiende houden en mijn werk. Een zware tijd. Vooral het doen van tentamens vond ik vreselijk, maar ik troostte mezelf door na een tentamen eerst een glas champagne te drinken bij Beems op het Rokin in Amsterdam en daarna ging ik op een rondvaartboot door Amsterdam varen. Dan kwam ik weer helemaal kalm thuis."

Eenmaal gesettled op Curaçao besloot ze het penseel weer ter hand te nemen. Ze ging op les bij Anna Oltheten waar ze iedere week een ochtend met een groep andere 'kunstenaars in spe' de kneepjes van het vak leert.

Laman tekent altijd mensfiguren. Geestige, lieve en grappige, niet te realistisch en met vooral veel gekleurde vlakken. "Ik schilder wat ik leuk vind om te schilderen. Ik vind het zo leuk om te doen."

Ze laat zich niet gek maken door de aandacht voor haar werk. "Ik wil het aangename met het nuttige combineren." Het is voor haar een duidelijke tweede stap om de schilderijen aan het grote publiek te laten zien. "Ik vind het onzin om de schilderijen die ik maak in de douche te zetten, om ze op te sparen", meent ze. Vandaar nu haar eerste bescheiden expositie.

De voorbereidingen voor de expositie gingen zonder enige vorm van spanning gepaard, maar bij het ophangen van de doeken en prints nam de spanning toe, want Laman had duidelijk in haar hoofd dat alles op een bepaalde manier moest hangen en dat lukte in eerste instantie niet. Maar de volhouder wint en met veel kunst en vliegwerk hangen de schilderijen en prints precies zoals ze wil en zijn ze de hele maand januari in de expositiehoek bij Albert Heijn te zien.

Culturele Agenda

Kunst & exposities

Overzicht MonArt
MonArt Gallery begint het nieuwe jaar met een selectie van werk van alle kunstenaars die hun werk gewoonlijk in de gallery exposeren, onder wie Herman van Bergen, Marcel van Duijneveldt, Ria Houwen, Marlies Schoenmakers, Evelien Sipkes, Alfonso de Windt, Helen Martina, Midzy Longueverne, Ans Mezas, Margo Nelissen, Janet Brink, Rebecca Paz Valez en Frits Adriaans. Ook is er werk van Jan Gilbert en Mimi van Bindsbergen. Deze overzichtsexpositie is te zien vanaf 16 januari en duurt tot 1 februari.

Driehoeksreis
Eind januari opent in het Curaçaosch Museum een overzicht van het grafische werk van de Leidse kunstenaar Bert Kienjet die zich in zijn creaties laat inspireren door de Dutch Caribbean. De reeks bestaat uit tientallen portretten van 'personages' die de driehoeksreis bevolk(t)en, de reis van Europa via West-Afrika naar het Caribisch gebied en weer naar Europa die in de 17e eeuw door de West-Indische Compagnie werd begonnen.
De serie Driehoeksreis wordt in zijn geheel in het Curaçaosch Museum getoond.

Ets van Kienjet, binnenkort te zien in het Curaçaosch Museum

(Exibiting) Baroque Bodies
(Exibiting) Baroque Bodies is het voorlopige eindpunt van een meerjarig onderzoeksproject omtrent barok, lichamelijkheid en theatraliteit dat opgezet werd in de schoot van de Brusselse kunstschool Rits (de theater- en filmafdeling van de Erasmushogeschool Brussel). Op het programma staan onder meer de première van het nieuwe Abattoir Fermé, een expo omtrent barok en lichamelijkheid (met werk van onder anderen Curaçaoënaar David Bade) en een avondprogramma met diverse interventies (theater, film, performances). Het tweede deel van dit festival vindt plaats in Amsterdam, van 16 tot 26 januari. Het traject wordt afgesloten met een tweede editie van (Exhibiting) Baroque Bodies in de Brakke Grond in Amsterdam, van 26 tot en met 29 januari 2012.

3 Ellens
Op 11 februari opent bij Gallery Alma Blou een keramiekexpositie met werk van Ellen Spijkstra, Ellen Elings en Ellen Hoke.
Ellen Spijkstra behoeft geen introductie. Na meer dan 20 jaar keramieklessen te hebben gegeven aan vele keramisten op het eiland, besloot ze om hier verleden jaar mee te stoppen en zich helemaal te gaan toeleggen op haar eigen ontwikkeling. Ellen Elings en Ellen Hoke zijn beiden ex-leelingen van haar die nu als zelfstandige kunstenaars doorgaan. Ellen Elings maakt vooral heel eigenzinnige torso's en Ellen Hoke legt zich vooral toe op het bewerken van de klei.

Dans & Theater

Ata! A lubida riba Mai (Laatste voorstelling)
Broer, zus en schoonzus organiseren een groot feest ter ere van oma's verjaardag. Oma komt speciaal voor deze gelegenheid thuis, want ze woont in een verzorgingshuis. Broer weet dat mai (oma) niet van veel poespas houdt, maar de zussen besluiten er een enorm feest van te maken. Zijn protesten worden afgewimpeld.
Als de dag van het feest is aangebroken proberen de zussen alles tot in de puntjes te regelen. Broer wordt van hot naar her gestuurd om dingen te kopen en klaar te zetten. Een vriendin wordt gevraagd om oma te halen. De band en gasten arriveren, de telefoon rinkelt onophoudelijk, maar de zussen hebben geen tijd om op te nemen. Het feest is in volle gang, maar waar blijft oma?
Zondag 15 januari om 18.00 uur
Locatie: Teatro Luna Blou
Entree: 27,50 gulden

Muziek

Avila Chamber Music Celebration
De Avila Chamber Music Celebration gaat haar 5e seizoen in en zal tussen 24 en 29 januari 2012 vier concerten geven:

Dinsdag 24 januari om 18.00 uur het openingsconcert met een solo pianorecital van Anne-Marie McDermott. Entree gratis.

Donderdag 26 januari 20.00 uur: een galaconcert met champagne-receptie.
Zaterdag 28 januari 17.00 uur: Concert in het Paleis van de Gouverneur te Fort Amsterdam.

Zondagmorgen 29 januari om 11.00 uur een koffieconcert.

Voor meer informatie belt u naar het Avila Hotel tel. 461.4377 of www.avilahotel.com.

Rudolf Palm
Bij het MCN (Muziek Centrum Nederland) is sinds kort een muziekbundel met de pianocomposities van de Curaçaose musicus en componist Rudolf Palm (1880-1950), een kleinzoon van de musicus en componist Jan Gerard Palm (1831-1906), verschenen in de uitgaveserie 'Donemus Klassiek'.
De partituren kunt u zelf downloaden via de webshop van het MCN, maar zijn ook als hard copy pianobundel te bestellen.
Meer informatie via webshop.mcn.nl/portal/catalog, onder 'new products'.

Binnenkort verschijnt bij het MCN ook een liederenbundel met composities van Rudolf Palm, geschreven op teksten van Curaçaose schrijvers en dichters uit het begin van de twintigste eeuw (onder anderen Dario Salas, Willem Kroon, Willem Hoyer, Emilio Davelaar en Arturo Leito).

Op Curaçao zullen beide bundels te zijner tijd verkijgbaar zijn bij boekhandel Mensing's Caminada.

Nieuw & opmerkelijk

Detox Workshop
Workshop, zondag 15 januari, van 10.00 tot 12.30 uur, Detox Yoga. Kosten 75 gulden per persoon. Opgeven per email info@yogacentrumcuracao.com of telefonisch 8643739 / 5283029.
Zondag 22 januari, vrije inloop yogalessen: aanvang 10.00 uur.
Lokatie: Kaminda Johan M. Statius van Eps 14, Soto.
www.yogacentrumcuracao.com

Film

Maritiem Museum documentaires
Het Maritiem Museum presenteert een serie documentaires. Een aantal highlights:

Donderdag 19 januari: 'Floating Market' en 'Tropengraf'.
Floating Market gaat over het leven van de Venezolaanse kooplieden die de bootjes van de drijvende markt bemannen en de verhalen van hun in Venezuela achtergebleven families.
Tropengraf verhaalt over een Nederlandse avonturier die op Curaçao een struisvogelpark wil opzetten, maar zijn droom eindigt in een nachtmerrie als zijn rechterhand dood wordt aangetroffen op de bodem van een put.

Donderdag 26 januari: 'Su solo y Playanan' en 'United by Music'.
In 'Su solo y Playanan' nemen verschillende personages u mee in het leven, de sfeer en diversiteit van de Curaçaose stranden.
United by Music gaat over 40 muzikanten van het Ricciotti-ensemble die samen met de Curaçaose zangeres Izaline Calister in vier dagen tijd 18 concerten op Curaçao gaven.

Donderdag 2 februari: 'Mi Lombrishi' en 'De Antillen in je bloed'
Mi Lombrishi is een documentaire van Marion Hilhorst over 350 jaar joodse gemeenschap op Curaçao.
In De Antillen in je bloed vertelt schrijfster Miep Diekmann over haar jeugd op Curaçao.

Aanvang: 19.30 uur
Entree: 10 gulden
De documentaires zijn Nederlands gesproken, dan wel voorzien van Nederlandse of Engelse ondertiteling.

Filmhuis Openbare Bibliotheek
9 februari: Biutiful
8 maart: Four lions
Tijd: 19.00 uur
Locatie: Auditorium van de Openbare Bibliotheek
Entree: leden 2,50 gulden; niet-leden 5 gulden.

Varia

Ascencion
Iedere eerste zondag van de maand is er Open Huis op landhuis Ascencion. De toegang is gratis. Het Open Huis vangt om 10.00 uur aan met een oecumenische kerkdienst. Voor de kleintjes is er een kindernevendienst. Om 11.00 uur is er een rondleiding om en door het fraai gerestaureerde en gemeubileerde landhuis. Hapjes, drankjes en muziek aanwezig.

Stichting Vormingscentrum Landhuis Ascension organiseert vrijwel iedere donderdag rondleidingen over de plantage en omgeving. Vanaf 08.30 uur staat de koffie klaar. De rondleiding duurt ruim een uur. Deelname kost tien gulden (koffie, cake en limonade bij aankomst inbegrepen) en is uitsluitend mogelijk bij opgave via tel: 864 1950, 5187265 of per mail: info@landhuisascencion-curacao.com.

Ann-Marie McDermott

Noteert u alvast:

Kinderworkshop Landhuis Bloemhof
Voor kinderen in de leeftijd van 8 tot 12 jaar, op woensdagen van 14.30 tot 16.00 uur in groepjes van acht kinderen of meer.

Programma:

Februari (1, 8, 15 & 29)
Vissen- en schelpenmobiel
Papieren handdoekjescreatie op canvas

Maart (7, 14, 21 & 28)
Kokosnootcreatie
Spiegel/dartboard

April (4, 18 & 25)
Foamcreatie
Naamkaartje op drijfhout

Mei (2, 9, 16 & 23)
Houten note block/schoolbord
Decoupage-techniek met karton

Locatie: Landhuis Bloemhof upstairs and outside
Prijs: 65 gulden per maand
Voertalen: Engels, Spaans, Nederlands, Papiamentu

Angel Luis de la Rosa
Op 7 april is bij Gallery Alma Blou de opening van een beeldenexpositie van Angel Luis de la Rosa. Angel Luis is een Cubaanse kunstenaar die al enkele jaren op Curaçao woont. Hij legt zich vooral toe op het maken van houten beelden. Voor de expositie zal hij het hout ook combineren met andere materialen.

De Culturele Agenda verschijnt iedere zaterdag in de Ñapa. Stuurt u alle info s.v.p. naar: agenda.cultuur@gmail.com.

Ata! A lubida riba Mai: dit weekend laatste voorstelling.

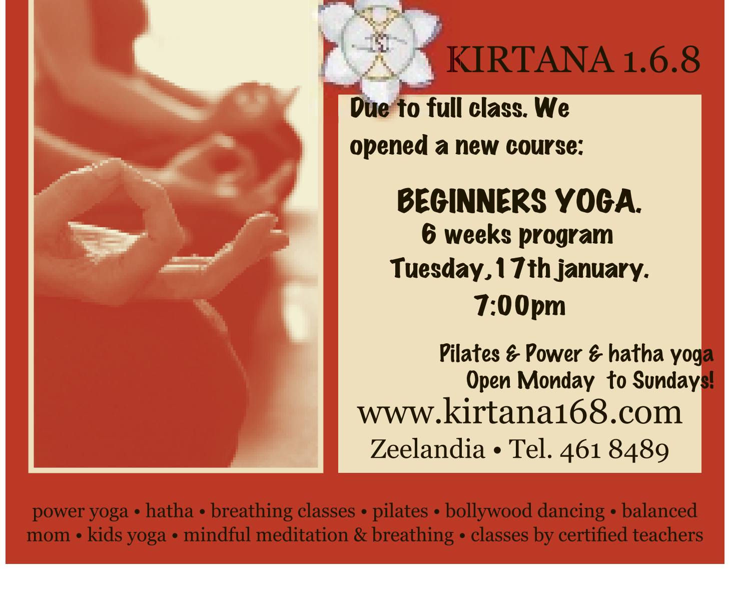

Vaclav Havel

De denkende politicus

Zomer 1968. Ik nam deel aan een internationale studentenconferentie in de Oostenrijkse bergen. Vier weken lang deelde ik een kamer met drie studenten uit Praag. Vanwege de Praagse Lente mochten ze naar Oostenrijk om deel te nemen aan deze vormingsconferentie voor studenten uit alle delen van de wereld. Berichten over een op handen zijnde Russische interventie in TjechoSlovakije deden de ronde en werden al na een week bewaarheid. Vanaf dat moment waren mijn kamergenoten gekluisterd aan de radio.

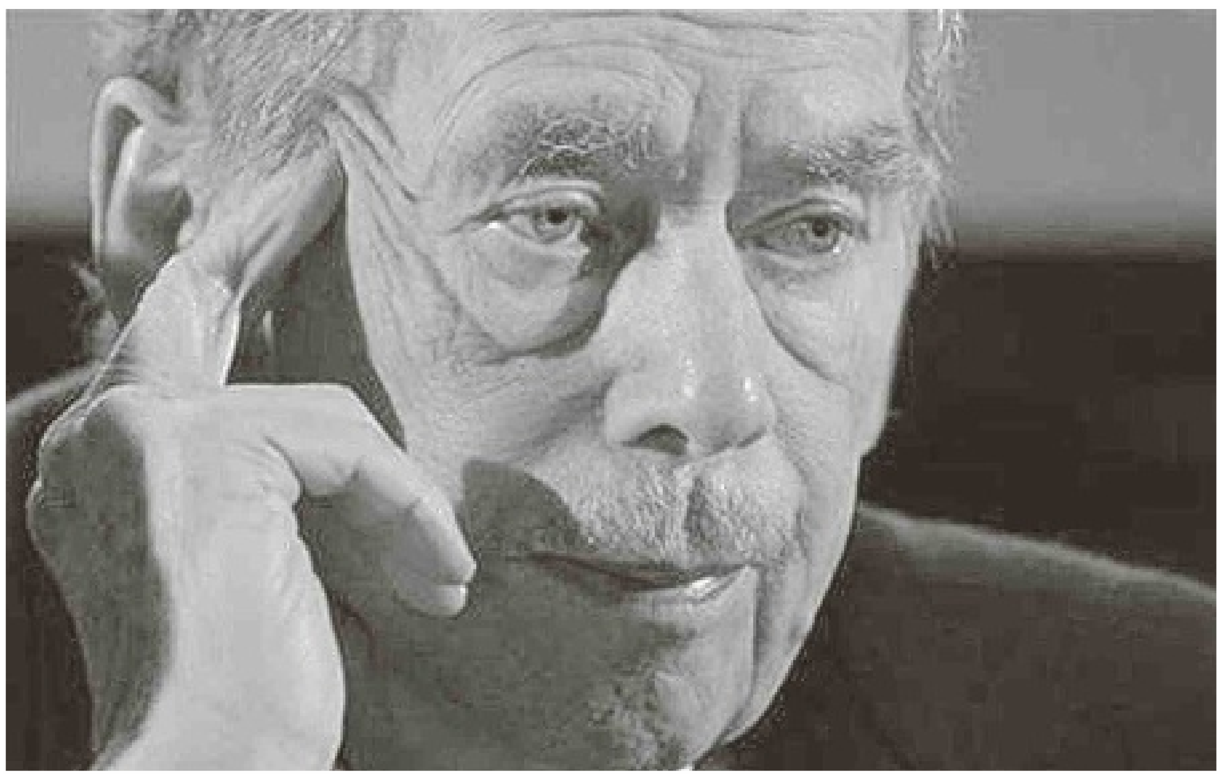

De denkende politicus.

Tekst: Brede Kristensen

De spanning was te snijden. We voelden het aankomen. De Tsjechen gingen massaal de straat op. Zou het Westen willen ingrijpen? Niemand durfde de vraag te stellen, want iedereen wist het antwoord. Voor het eerst hoorde ik over Vaclav Havel, een jonge toneelschrijver, een van de mensen die leiding gaf aan het verzet tegen de invasie. De Sovjet-Unie maakte op brute wijze een einde aan het bewind van Dubcek. Tegen het einde van onze conferentie was de vraag of ze terug zouden reizen naar Praag of blijven in het Westen. Ze besloten terug te keren. Met lood in de schoenen. Noch de Tsjechen, noch de Slowaken hebben zich erbij neergelegd. Het bleef broeien in het land en Havel werd in toenemende mate gezien als de stem van het verzet. Hij schreef toneelwerk, gericht tegen het 'rituele dictatorschap', absurdistisch theater. Dat was een ander absurdisme dan in het kapitalistische Westen. Zeker, het kapitalisme werd en wordt geplaagd door tal van absurdistische uitwassen, met financiële en ecologische crises als gevolg, maar er kan tenminste nog kritisch gediscussieerd worden. Het communisme kon slechts voortbestaan dankzij de collectieve overtuiging dat er geen vuiltjes aan de lucht waren. De propagandamachine moest erg hard werken om die overtuiging in stand te houden en wee degenen die daarmee de draak durfden te steken. Havel belandde regelmatig in de gevangenis wegens het aan de kaak stellen van dit dubbele absurdisme.

Ondertussen probeerde ik mijn Tsjechische vrienden een beetje te helpen door informatie naar de pers in Nederland te brengen. Keer op keer kwam ik voor de gesloten deuren te staan van de naar links neigende pers. Men gaf mij te verstaan niet in 'peanuts' geïnteresseerd te zijn. Vietnam en de Latijns-Amerikaanse dictaturen waren de aandacht waard. Niet Oost-Europa. De publicatie van de Gulag Archipel van Solshenitsyn over het netwerk van Siberische strafkampen en de Praagse dissidentenbeweging Charta 77 (door Havel opgericht) die de Franse intellegentsia volledig op haar kop zetten, werden in Nederland niet meer dan welwillend ontvangen. Pas toen de linkse intellectuelen waren uitgekletst, en Havel zijn 'Brieven aan Olga' (1984), de indrukwekkende brieven die hij

> **'Na-apers, ja-knikkers, schakers en profiteurs'**

in de gevangenis aan zijn vrouw schreef, publiceerde, begon het in Nederland door te dringen hoe belangrijk Havel eigenlijk was voor het geweten van Europa. Het toneelstuk Largo Desolato (1985), een aanklacht tegen de absurdistische politiestaat, deed de rest. Het stuk heeft een universele strekking. Het laat zien hoe iedere leugen een volgende leugen noodzakelijk maakt, tot van de waarheid slechts een schim over is. We begrepen dat we met een 'moreel gezag' te maken hadden. Zijn motto 'leven in waarheid' toont dat Havel door het existentialisme was gevormd. De zin en de integriteit van het leven staan of vallen met onze bereidheid authentiek te zijn, in plaats van onze identiteit aan welke externe ideologie dan ook te ontlenen of door ons achter excuses te verschuilen. Havel had een messcherp gevoel voor het verschil tussen echte en onechte woorden. Het meeste dat gezegd wordt, wordt gezegd met een bijbedoeling. We brengen tot uitdrukking dat we tot een bepaalde partij behoren, we zetten de toehoorder op een verkeerd spoor, of we zijn simpelweg aan het na-apen. In werkelijkheid is de bijbedoeling de hoofdbedoeling. Met als resultaat: uitholling van betekenis. De oorzaak is angst. Havel was een dapper mens. Hij durfde dingen bij de naam te noemen zonder zich om de gevolgen ervan te bekommeren.

Havel in zijn jongejaren.

'Er waart een spook door Oost-Europa... en dat spook heet 'dissidentie', zo schreef hij in 1985. Dat spook is niet zomaar uit de lucht komen vallen. De wat hij noemt 'post-totalitaire systemen' functioneren met de hulp van na-apers, ja-knikkers, schakers en profiteurs. Havel was toentertijd van mening dat de socialistische en kapitalistische regimes zouden convergeren, omdat ze beide deze vier typen van gedrag oproepen. 'Beide systemen zijn afhankelijk van demoralisatie en onwaarheid'. Ze roepen dubieus gedrag in mensen op. Mensen die 'in de waarheid proberen te leven', gooien roet in het demoraliserende eten. In sommige regimes wordt hen de mond gesnoerd. In het zogenaamde 'vrije Westen' wordt er beleefd geluisterd en geldt hun detonerend stemgeluid als teken dat er sprake is van een vrije en dus gezonde samenleving. Alleen moeten zij het niet te bont maken. Liever niet de straat op.

In 1986 zou zijn beweging Charta 77 de Erasmusprijs ontvangen. Terecht. Maar de toenmalige minister van Buitenlandse Zaken, Van den Broek, vond dat politiek niet kunnen. Het regime in Praag moest met respect worden behandeld. Charta 77 was hun aartsvijand. Lieve hemel, waarom moest de prijs aan Charta 77 worden gegeven? Toch vanwege de moed tegen dat gewelddadige en absurdistische regime in opstand te komen? Van den Broek kreeg gedaan dat de prijs dan maar naar Havel persoonlijk ging. Niet naar de beweging. Echter, het Praagse regime vond dat evenmin kunnen en weigerde Havel een uitreisvisum om de prijs in ontvangst te nemen. Een vriend zou zijn toespraak voorlezen. Van den Broek wilde de speech vantevoren inzien. Hij was bang dat een kritische toespraak de goede relaties met Praag op het spel zouden zetten. Enkele jaren later heeft deze minister soortgelijke acties ondernomen tegen mensen die in opstand kwamen tegen het nog veel misselijker Ceausescu-regime in Roemenië. Ik zal me van verder commentaar maar onthouden.

Overigens heeft Havel de Erasmusprijs uiteindelijk wel gekregen. In zijn toespraak noemde Havel zich, met een verwijzing naar het hoofdwerk van Erasmus, een 'zot' die met een typemachine de spot dreef met machtstructuren en een 'geschokte' die hooghartige zelfgenoegzaamheid en de daaruit voortvloeiende disfunctionerende politieke conventies aan de kaak stelde. Hij wees op de gemeenschappelijke belangen van alle Europeanen om vreedzaam en zonder angst samen te leven en daarmee ook een voorbeeld voor de wereld te stellen. Later ontving hij nog de Duitse Vredesprijs en de Nederlandse Geuzenpenning.

Na de fluwelen revolutie in 1989 werd de dissident Havel de eerste president van het democratische TsjechoSlowakije. Op 1 januari 1990 sprak hij als nieuwe president een van zijn meest indrukwekkende toespraken uit. Daarin stelt hij dat niemand van ons alleen maar slachtoffer is. Iedereen is tegelijkertijd ook medeschepper en instandhouder van de machinerie die zowel mens als samenleving als natuur naar de knoppen helpt. "We moeten dus de erfenis zien als iets dat we onszelf hebben aangedaan." Deze zin is kenmerkend voor Havels humanistisch existentialisme. Verschuil je niet achter excuses, geef niet de schuld aan anderen. Kijk naar jezelf en neem je eigen verantwoordelijkheid. Dat is de enige manier om het onmogelijke dat tevens het noodzakelijke is te realiseren. Slechte politiek definieerde hij als de 'kunst van het mogelijke'. Goede politiek als de 'kunst van het onmogelijke'. Hij identificeerde daarin ook onze grootste vijand, namelijk onze eigen slechte eigenschappen, zoals onverschilligheid jegens de noden van anderen, eerzucht, persoonlijke ambitie en rivaliteit. Goede politiek begint met kritische zelfreflectie. Havel is een even typische als dappere vertegenwoordiger van de kritische Europese traditie die de lijn van Socrates, Augustinus, Montaigne en Erasmus heeft doorgetrokken naar onze tijd. Neem geen genoegen met jezelf, neem je zekerheden niet voor lief en blijf altijd kritisch jegens het politieke systeem.

De transitie van een centralistich, dictatoriaal bestuur naar een open, decentraal en democratisch bestuur verliep moeizamer dan men had gedacht. Partijschappen en nationalistische bewegingen bleken schering en inslag. Havel wist er geen raad mee. Uiteindelijk moest hij toezien dat TsjechoSlowakije in 1992 uiteenviel in een Tsjechische en Slowaakse republiek. Hij trad af als president, maar in 1993 zwichtte hij voor de druk om president van Tsjechië te worden. Eigenlijk had hij zich aan schrijven willen wijden. Nu kwam hij weer in die molen van macht terecht. Hij heeft er nooit echt in geloofd. Bekend is zijn uitspraak dat wie niet om zichzelf kan lachen ridicuul wordt. En wie zichzelf als maat van alle dingen beschouwt, zijn menselijkheid verliest. Hij bleef kritisch naar zichzelf kijken en nam zichzelf nooit helemaal serieus. Dat bracht hem soms in conflict met de verwachtingen van de gewone burger, die een sterke leider wilde, wat daaronder ook verstaan mag worden...

Zijn essays inspireren altijd tot kritisch nadenken. Veel van zijn essays gaan over zijn innerlijke strijd tegen macht. Hoe kun je 'in de waarheid blijven leven' en integer blijven als je een positie van macht bekleedt. Zijn laatste toneelstuk Leaving (ik weet niet of het in het Nederlands vertaald is) gaat daarover. Op het eerste gezicht is het een komisch stuk, maar als je een beetje in staat bent tussen de zinnen door te luisteren, is het een tragisch en moreel waarschuwend stuk.

Havel is zich blijven inzetten voor mensenrechten en democratie, ondanks zijn zwakke gezondheid. Als kettingroker kampte hij met ernstige longklachten. Zijn vrouw Olga stierf enkele jaren geleden aan longkanker. Havel trouwde opnieuw en werd weer actief als schrijver en pleitbezorger voor mensenrechten. Vorige jaar richtte hij zich samen met bisschop Tutu in een petitie tot de Chinese regering om Liu Xiaobo vrij te laten en hem in staat te stellen de Nobelprijs voor de Vrede in ontvangst te nemen. Het mocht niet baten. Evenmin als zijn steun aan de verzetsbeweging in Wit-Rusland tegen dictator Lukashenka. Havel die in 1936 werd geboren, overleed op 75-jarige leeftijd.

Havel hoorde tot de kleine groep 'denkende' politici. Iedereen kan dingen 'bedenken', zoals regels, handigheden en leugens. Er zijn maar weinig mensen die gemotiveerd zijn op reflectieve wijze 'na te denken'. Denken zonder emotie en denken zonder hoop is onmogelijk, zei Havel. Daar voegde hij de volgende woorden aan toe: 'hoop is niet identiek aan optimisme. Het is niet de overtuiging dat iets goed zal aflopen. Het is de zekerheid dat iets zinvol is, los van het effect'. We zullen deze denkende politicus vreselijk missen.

> **'De zin en de integriteit van het leven staan of vallen met onze bereidheid authentiek te zijn'**

Leesvoer

Stille zaterdag

De zaterdag voor Pasen. Maurice Benders is alleen thuis, vrouw en tienerzoon zijn een paar dagen naar Rome. Leegte overvalt hem. Gemis?

Misschien. Alleen mist hij niet zijn gezin maar de vrouw op wie hij ondanks zichzelf jarenlang verliefd was.

Met de protestantse burgemeester Sara Mijland kon Maurice zijn wonderlijke, strikt persoonlijke katholieke geloof eindelijk delen. Alsof ze dachten in dezelfde beeldentaal en voelden met dezelfde zintuigen. Juist daardoor werd hun intieme vriendschap een beproeving. Een beproeving die om een offer leek te vragen.

In deze verstilde roman blikt Maurice Benders terug op een verbroken verhouding, terwijl elders in de stad Sara Mijland hetzelfde doet. Een omzien met grote gevolgen.

Stille zaterdag
Auteur: Désanne van Brederode
Uitgever: Querido
ISBN13: 9789021441474

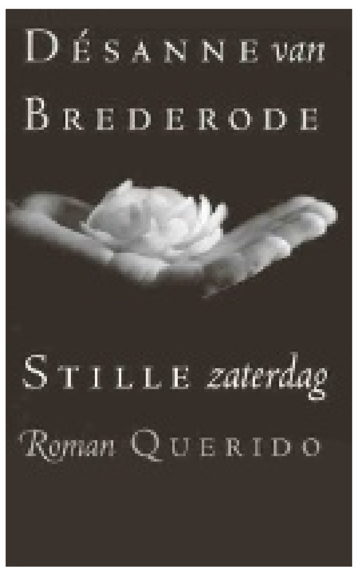

Ars Poëtica

laatst viel ik viel

laatst viel ik viel
(ik) zakte door een slechte plank
(ik) kwam goed maar slecht neer
terecht maar goed
brak niets maar

we trokken door de velden
er verdronk best een soms maar
vaker niet, wij niet

slacht het gordijn

Tonnus Oosterhoff

Uit: Leegte lacht, 2011

Op 19 december werd bekendgemaakt dat de PC Hooftprijs 2012 naar Tonnus Oosterhoff zou gaan. Hij won de prijs voor zijn gehele oeuvre. In november 2011 verscheen zijn gedichtenbundel 'Leegte Lacht'.

CARIB publishing

Carnaval op Curaçao
Carnaval op Curaçao neemt de lezer mee in de beleving van het grootste Curaçaose volksfeest van het jaar. Kleurrijk en sprankelend. Om van te genieten. Een feest dat culturen samenbrengt en verbroedert.

Schitterend in beeld gebracht door Bea Moedt en 'aangekleed' door Elodie Heloise met verhalen en interviews.

Verkrijgbaar in een Engelstalige en een Nederlandstalige editie bij Bruna, Mensing's Caminada, BoekPlus!, Albert Heijn en Caribpublishing.

Tula su lucha pa Libertat
Tula's vrijheidsstrijd
Het verhaal over de vrijheidsstrijd van Tula wordt op een aantrekkelijke manier voor kinderen verteld. Aangevuld met mooie kleuren-illustraties van Ruud Bruijn. Ook verkrijgbaar in het Papiaments.

Kwelgeesten rond de Kapokboom
Deze crossover roman en de kunst-video vertelt uitzonderlijke verhalen die zich afspelen rond natuurgebieden op Curaçao waar in vroegere tijden Indianen woonden. Zie ook www.kapokboom.info!

Verkrijgbaar bij de boekhandel of via www.Caribpublishing.com
Kaya Jombi Mensing 27A (Zeelandia)| Tel: 4657777 | Email: Office@Caribpublishing.com

Huntu Korsou

Samen Sterk

Wat hebben de wijken Wishi/ Marchena, Julianadorp, Jan Doret, Piscadera en Blue Bay met elkaar gemeen? Isla en Basta.

Aroena Lakhi

Het is alom bekend dat deze wijken sinds jaar en dag last hebben van de uitstoot van de Isla-raffinaderij. En afgelopen juni was het 'poederincident' de druppel die de emmer deed overlopen. Boosheid en frustratie onder de bewoners over het zoveelste incident waarbij de Isla haar gang gaat en geen rekening houdt met de omgeving om zich heen. 'Zo kunnen wij niet meer verder. Het is Basta!' En zo was de actiegroep Basta! geboren. Deze groep, waarin de bovengenoemde wijken vertegenwoordigd zijn, heeft zich ten doel gesteld op te komen en te pleiten voor schone lucht in haar wijken door gezamenlijk hieraan te werken. Krachtenbundeling om datgene te kunnen bereiken ten bate van de gemeenschap.

Mijns inziens een duurzame manier om de impact van de Isla op haar omgeving aan de kaak te stellen en hiermee aan te geven dat deze situatie niet meer door de beugel kan. Nieuwe en creatieve oplossingen in samenwerking met de betrokken burgers, overheid en Isla zijn nu nodig.

Het incident waarbij de president van de Centrale Bank Tromp en premier Schotte elkaar over en weer beschuldigden van corruptie ligt bij u als lezer vast nog vers in het geheugen. Ongeacht wie, Tromp of Schotte, gelijk heeft in deze discussie, de uitstraling en de betrouwbaarheid van Curaçao als stabiel investeringsklimaat is in het geding gekomen. Door gebrek aan een stevige basis, krijgen (buitenlandse) investeerders de indruk dat het een 'rommeltje' is op het eiland en zij zullen twee keer nadenken om in ons eiland te investeren. Wat hiermee het creëren van banen en financiële vooruitgang stagneert. Kortom, door dit hele incident wordt de hele gemeenschap ten nadele getroffen.

Er ontstaat grote bezorgdheid over onze verdere ontwikkeling als land. En dat was ook duidelijk te merken want al gauw ontstond Grupo Kòrsou Uni, een samenclustering van invloedrijke maatschappelijke groeperingen. De grote bezorgdheid binnen de maatschappij over de vooruitgang van ons land heeft ertoe bijgedragen dat Grupo Kòrsou Uni is ontstaan. De groep bestaat uit 38 verschillende groeperingen uit de samenleving waaronder de Raad van kerken, NGO's, werkgevers/ondernemersorganisaties, werknemersorganisaties en schoolbesturen. Eén ding is duidelijk: het draagvlak voor verandering van deze situatie is groot. Dat zoveel organisaties zich gebundeld hebben in Grupo Kòrsou Uni is bijzonder en duurzaam.

Maar waarom zijn de hierboven geschetste situaties duurzaam te noemen? Laten wij teruggaan naar de theorie van duurzame ontwikkeling met betrekking tot de vier M's (Micro, Meso, Macro, Mega). De vier niveaus van duurzame ontwikkeling. Volgens deze theorie heeft duurzame ontwikkeling op microniveau te maken met het individu dat in verbinding staat met zichzelf en (innerlijk) in balans is. Duurzame ontwikkeling op mesoniveau geeft aan in hoeverre het individu in verbinding is met zijn leefomgeving. Belangrijk hierbij is bijvoorbeeld hoe betrokken burgers zijn in hun wijk. De situaties met betrekking tot de actiegroep Basta en Grupo Kòrsou Uni spelen zich af op het niveau van macroduurzaamheid. Op dit niveau is het van belang dat gemeenschappen, wijken of groeperingen met hun eigen waarden en normen zich binnen de samenleving verbinden om te werken aan een gezamenlijk doel. Dit doel is het verbindende aspect. Voor de wijken uit de actiegroep Basta! is dat de overlast van de Isla en voor de groepen uit Grupo Korsou Uni is dat het incident Schotte vs Tromp.

Het samenwerken aan een duidelijk doel, ook al komt dat voort uit negatieve gebeurtenissen, draagt bij aan de verbinding, nationbuilding binnen het nieuwe land Curaçao. Hiermee kan Curaçao stapsgewijs als land meer in balans komen. Met ander woorden: dankzij de Isla, Schotte en Tromp komen wij als samenleving weer een stap dichterbij een Nos Kòrsou in balans. Is dat niet wat wij met z'n allen willen?

Huntu Kòrsou

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou, een stichting die duurzame ontwikkeling op Curaçao bevordert door onder meer kennisuitwisseling. Meer info: www.huntu-korsou.org.

Spotlight op dieren

Spirocerca Lupi (2)

Vorige week heeft u kunnen lezen dat onze honden, behalve met de al bekende wormen, ook besmet kunnen raken met een helderrode worm die de Spirocerca Lupi heet. De honden nemen deze worm op door het eten van de tussengastheer (drager van de larven van deze worm) en dat zijn hagedissen, leguanen, kippen, mestkevers, ratten en muizen.

Tekst: Margot Hack

De diagnose is moeilijk te stellen. De eitjes zijn klein en langwerpig en bevatten al een larfje. Probleem is dat de eitjes slechts sporadisch in de ontlasting uitgescheiden worden en daardoor moeilijk te vinden zijn. Met gastroscopie kan er een buisje in de darmen gebracht worden om te kijken. Humaan wordt deze methode vaak gebruikt om in de darm poliepen of kanker op te sporen. Bij een besmetting met deze worm kunnen er door middel van gastroscopie knobbels aangetroffen worden of in zeldzame gevallen de volwassen wormen. Gastroscopie is echter een dure techniek en wordt veterinair niet veel gebruikt. Door radiografisch onderzoek (röntgenfoto's) kan een dichte massa in de slokdarm aangetoond worden die een aanwijzing kan zijn voor een besmetting. Het mooiste zou het hierbij zijn wanneer er contrastvloeistof gebruikt kan worden om meer uitsluitsel te geven over de aard van de massa.

Helaas wordt meestal de definitieve diagnose pas gesteld nadat het dier is overleden en er autopsie gedaan wordt. De knobbels variëren sterk in grootte en lokatie in de slokdarm, maar zien er meestal zo karakteristiek uit, dat een diagnose gesteld kan worden. Zelfs als er al geen volwassen worm meer in aanwezig is. Wormen en granuloma's kunnen ook aanwezig zijn in de longen, luchtpijp, mediastinum, maagwand of andere abnormale lokaties. Genezen beschadigingen van de aorta waarbij verwijding is opgetreden, zullen levenslang blijven bestaan en duiden op een doorgemaakte infectie.

Wanneer kwaadaardige tumoren ontstaan zijn door de infectie, zijn de beschadigingen in de slokdarm ernstiger en kunnen deze tumoren zelfs kraakbeen of bot bevatten. Uitzaaiingen komen het meeste voor in de longen, lymfeknopen, hart, lever en nieren.

Het voorkomen van besmetting is alleen mogelijk door het voorkomen van het opnemen van deze wormen. Dit betekent dat de hond geen hagedissen, mestkevers en andere eerder genoemde dieren mag eten. Daarnaast is het verstandig (ook in verband met andere besmettingen) om uw hond nooit rauwe kip te voeren. Met honden die loslopen in de tuin is dit een redelijk onmogelijke opgave, maar alle wormdragende gastheren komen af op ontlasting.

U kunt dus het aantal kevers en hagedissen wel sterk verminderen door dagelijks de ontlasting op te ruimen.

De behandeling van een eenmaal besmette hond is namelijk ook een probleem. Vaak weet men niet dat het dier besmet is, totdat het ernstige klachten krijgt en meestal zijn de tumoren dan al zo groot, dat ze niet verwijderd kunnen worden. Tot nu toe zijn er ook geen afdoende medicijnen, dus blijft voorkomen de enige mogelijkheid.

Margot Hack is dierenarts te Ronde Klip

"Bij een gebroken poot is het maken van een röntgenfoto altijd noodzakelijk anders kan de behandeling nooit goed gedaan worden!"

Dierenartsenpraktijken Vredenberg, Ronde Klip, Tera Kora en Comenencia
Tel: 737-2185-737-3202

Animal Rights Aruba
"Tuma responsabilidad, cuida y sterilisa"
E-mail: ara@setarnet.aw
Website: www.Animalrightsaruba.org
Tel: 5887709/5945393
Voor donaties: via Paypall zie website

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Gradenschaal; 5. hoofddeksel; 8. de voortijlende wolken; 12. boom; 13. ambtgenoot; 16. halsbont; 17. vader; 18. vergiffenis; 19. Griekse zegegodin; 21. voegwoord; 22. betreurenswaardig; 24. duw; 26. pas geoogst; 28. duivenhok; 30. gehoororgaan; 31. muzieknoot; 32. tussenruimte; 35. dartel; 37. reeds; 38. met betrekking tot het eigenlijke onderwerp; 39. persoonlijk vnw.; 40. geraamte; 42. op de genoemde plaats; 45. deel van een etmaal; 46. hesp; 48. boom; 49. wachthuisje; 51. haring ontdoen van ingewanden; 53. deel van een boom; 55. bazige vrouw; 56. aangezien; 58. grappig; 60. familielid; 61. ernstig; 63. met een speld bevestigen; 65. zeil; 66. Spaanse wijnsoort; 67. Chinese deegwaar; 68. Engelse zeevaarder.

VERTICAAL:
1. Bloedvergiftiging; 2. Schotse familiestam; 3. spil; 4. tennisterm; 5. Griekse wijsgeer; 6. oude lengtemaat; 7. zangstem; 8. buidel; 9. getijde; 10. deel van een schip; 11. Amerikaanse staat; 14. bezittelijk vnw.; 15. zwarte delfstof; 18. deugniet; 20. jubelkreet; 23. beroep; 25. aanleiding; 27. sierlijk; 29. inhoudsmaat; 31. broche; 33. kostuum; 34. lievelingskostje; 35. muzieksoort; 36. bijbelse figuur; 40. schudbeker; 41. hard klinkend; 43. bureau (Eng.); 44. opnieuw gemaakte versie; 46. vrouwenverblijf; 47. ganzenvoetachtig plantengeslacht; 50. plaats in Italië; 51. hoofddeksel; 52. ontkenning; 54. razernij; 57. eenheid van lichtgevoeligheid; 59. Duits voegwoord; 62. Japans bordspel; 64. Chinese afstandsmaat; 65. muzieknoot.

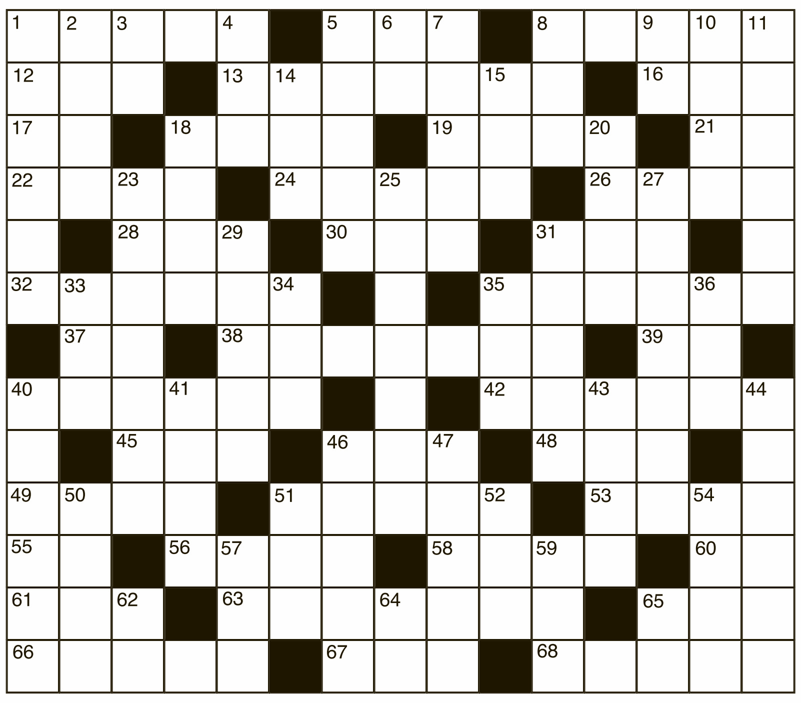

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

L.de Cuba
De la Sallestraat 67
Aruba

P.G.F. Nicasia
Mercuriusstraat 9
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

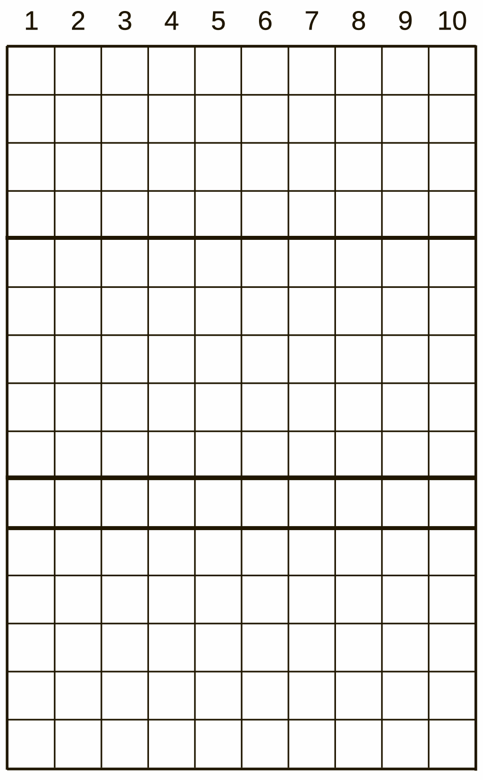

1. Rustteken, stad in Frankrijk, rugtas;
2. doorbraak, beeldraadsel, onderwereld;
3. legio, kwaal, snoepje;
4. bergvink, leerrede, doelman;
5. onverschrokken, roofvis, niet fijngevoelig;
6. landbouwer, familielid, bridgewedstrijd;
7. akelig, koren, met genoegen;
8. zwarte vogel, adellijke titel, sierlijke gesp;
9. ladder, voordat, opnieuw;
10. bloedvat, niet dezelfde, epiloog.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

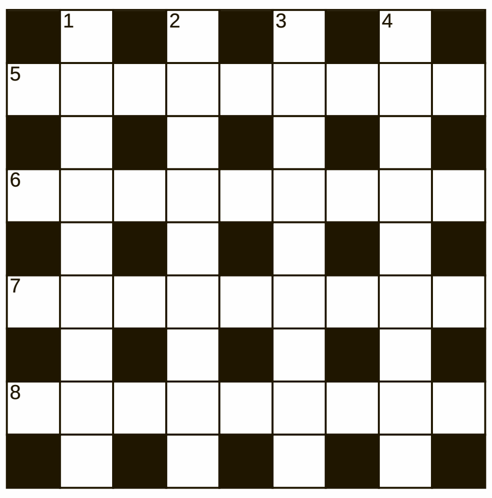

Horizontaal:
5. Diskette zonder succes (4);
Naar boven wandelen en toenemen (7);
6. Maak haar bundel korter! (4);
Muzikaal omhulsel? (8);
7. Een uitstekende pijp, toch gaat het verkeerd! (5);
Verlichting voor televisiekijkers? (8);
8. Visgerei om te stelen? (7);
In Duitsland zijn ze welvarend (4).

Verticaal:
1. Grillige hoeveelheid vocht (8);
Gezwel in de vorm van een zak (4);
2. Deze reclame wodrt niet serieus genomen (4);
Afgesloten voor stuff? (8);
3. Klinkende naam (4);
Niet helder en dus defect (7);
4. Bijgeluid (6);
Zeur om er water in te doen! (5).

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

N	E	Z	E	L	R	O	O	V	N	N	N	L
N	E	R	E	O	R	E	B	E	E	E	E	E
I	N	N	L	E	G	E	M	D	R	I	D	I
F	R	K	E	O	H	O	A	E	R	R	S	T
I	L	E	T	G	Z	L	F	U	A	E	E	N
G	A	O	T	H	I	IJ	C	C	M	E	T	E
R	A	L	B	S	C	V	T	N	D	M	T	V
E	R	L	I	G	E	I	E	A	O	R	E	S
V	T	E	L	O	D	E	L	T	I	A	C	T
N	S	I	S	E	B	A	M	N	S	F	E	E
E	R	N	R	T	S	R	K	E	E	R	R	I
Z	E	C	I	S	E	IJ	E	N	D	G	E	F
I	S	U	E	K	L	P	M	U	P	L	E	V
U	A	E	K	L	R	E	I	N	IJ	B	I	T
M	L	E	I	L	E	W	E	O	H	L	A	G
V	W	B	R	E	G	I	U	Z	M	I	U	D

Alhoewel
Beroeren
Billijk
Bijnier
Creditcard
Curie
Cijferen
Duimzuiger
Egel
Farm
Fietsventiel
Gildemeester
Hoek
Laden
Laserstraal
Muizenvergif
Niello
Pump
Recette
Slib
Tegenlicht
Uitbeenmes
Verstevigen
Vleessalade
Voorlezen
Wekker
Zomen

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

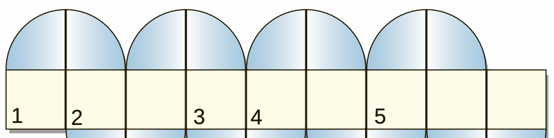

1. Ik verbied!; 2. afkomst; 3. exclusief (afk.); 4. deel van een fototoestel; 5. sip kijken.

© Puzzelland/120114

SUDOKU

	4				7	9	1	
5	7			4				
3	9		6					8
		2	4	8	3	5		
	3			2	9			
7			1			2	9	
		7		1			5	
4			5			8		1
					8			6

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

3	8	5	6	2	4	1	7	9
6	9	4	5	7	1	3	8	2
7	1	2	9	3	8	5	4	6
4	3	9	7	8	5	2	6	1
2	5	1	4	9	6	7	3	8
8	7	6	3	1	2	9	5	4
1	2	3	8	6	7	4	9	5
5	6	7	2	4	9	8	1	3
9	4	8	1	5	3	6	2	7

OPLOSSINGEN VAN VORIGE WEEK

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 3. Tsa; 5. ego; 10. daarom; 12. noveen; 13. fantoom; 16. laks; 17. lelie; 18. idee; 20. lar; 22. notoir; 26. vlaams; 29. crux; 30. vlas; 31. gokhal; 34. ontzet; 37. tal; 39. deen; 40. hamer; 42. kink; 43. wasbaar; 45. knekel; 46. aastor; 47. tok; 48. big. VERTICAAL: 1. Edelen; 2. parket; 3. tof; 4. smal; 6. gnoe; 7. oom; 8. weldra; 9. ineens; 11. atlas; 14. nel; 15. oir; 19. giraf; 21. eland; 23. ono; 24. och; 25. rul; 26. vlo; 27. ast; 28. mee; 31. gedekt; 32. keeper; 33. mamba; 35. zoiets; 36. tekort; 37. tas; 38. lea; 40. halo; 41. raai; 43. wet; 44. rag. Crypto-overlapper: Horizontaal: 5. Weldoener; 6. kruitstof; 7. plasemmer; 8. ingeolied. Verticaal: 1. Keuroland; 2. admissien; 3. lensemble; 4. demokeren. Anagram: puik-pruik-Pikeur; rail-larie-Alhier; erts-steur-Ulster; wieg-gewin-Weinig; snel-loens-Slopen; neet-lente-Toneel; slot-sloot-Altoos; arak-kraan-Anorak; aria-varia-Rivaal; tier-treil-Tralie. Gevraagd woord: PAUWSTAART Woordzoeker: WAARDEVERLIES Puzzelslang: 1. Dito; 2. outcast; 3. tiro; 4. ocarina; 5. aimabel. Het sleutelwoord luidde: DOCTORAAL

‘Vleermuis’

De verwachtingen zijn niet bepaald hoog gespannen op de kleine São Tomé International Airport. São Tomé en Principe, een microstaat met zo'n 150.000 inwoners, officieel de Democratische Republiek São Tomé en Principe geheten.

Tekst: Hans Vaders Foto's: Archief

Tot de komst van de Portugezen in de tweede helft van de vijftiende eeuw waren de tientallen eilandjes waaruit deze republiek bestaat onbewoond en er was maar weinig interesse in Portugal om zich in de tropische, vulkanische, bergachtige en met een royale plantengroei overdekte archipel in de Golf van Guinee nabij de evenaar te vestigen als kolonist. Een adequate oplossing lag echter voor de hand: laat ‘dissidenten’, waaronder het joodse bevolkingsdeel, maar verplicht naar Afrika emigreren, twee vliegen in een klap, opgeruimd staat netjes.

Vermeldenswaard is verder nog dat Cornelis Jol, admiraal van de West-Indische Compagnie in 1641 het hoofdeiland bezette. Hij had voor zijn ‘driehoeksreizen’ naar Zuid-Amerika namelijk een geschikte doorvoerhaven en bunkerplaats nodig voor zijn schepen die Afrikaanse slaven vervoerden. Lang heeft Jol niet van zijn nieuwe speeltje kunnen genieten, want nog in hetzelfde jaar overleed hij aan malaria.

En toen werd het stil rond het eilandenrijk dat zo'n twee eeuwen diepe rust toebedeeld kreeg. Het had praktisch zelfbestuur en lijdzaam vis, vruchten van het veld en zelfs de enige endemisch voorkomende zoogdieren de vleermuis en de spitsmuis. Maar ook apenvlees in een stew en geprepareerd met rode palmolie wordt nog steeds niet versmaad.

De situatie veranderde echter medio negentiende eeuw aanzienlijk toen twee nieuwe gewassen op de eilanden werden geïntroduceerd. Het betrof hier koffie en cacao. De vulkanische gronden waren zeer geschikt voor deze gewassen en aan het einde van de eeuw zorgde dit voor een herkolonisatie van de Portugezen. Al spoedig waren de goede landbouwgronden in handen van Portugese planters. São Tomé en Principe werd de grootste exporteur van cacao ter wereld.

Dat is nog steeds het belangrijkste exportartikel. Tegenwoordig wordt bijna alle Santomese cacao - een immense hoeveelheid van zo'n 600 ton per jaar - biologisch verbouwd en als ‘fair trade’ op de markt gebracht, waaronder de donkere chocolade van Claudio Corallo. Maar het blijft behelpen in deze monocultuur.

Voor het overige is het met de eilandelijke economie namelijk armoe troef. Er zijn maar weinig opties om zich verder te ontwikkelen. Dit ligt aan de kleine afzetmarkt, een slechte infrastructuur, hoge transportkosten, de import van vrijwel alle basisbehoeften, een gebrek aan goed getraind personeel en gemotiveerde entrepeneurs. Daarbij komt het probleem dat de bevolking er een ingeboren afkeer van heeft op de plantages te werken, terwijl de belangrijkste bron van inkomsten voor de regering buitenlandse ontwikkelingshulp is. Dit economische klimaat vraagt om corruptie, nepotisme, weinig effectief handelen en een groeiende schuld van de staat. Toerisme naar de eilanden valt te verwaarlozen.

Maar wanneer we er toch zijn, bezoek dan een huwelijk of een doopfeest. Hier wordt op een typisch Portugese wijze uitgepakt wat betreft vorm en inhoud. Aan maaltijden en drank geen gebrek. Geroosterde geit, kip en veel rundvlees vallen op, maar ook een ‘importgerecht’ als de Braziliaanse feijoada, een stew op basis van bonen. Nee, beslist geen vleermuis. Bij de maaltijd wordt de voornaamste lokale drank palmwijn gedronken, evenals bier van de eigen brouwerij. Of probeer eens iets sterkers zoals de cacharamba, gestookt uit rietsuiker. Insiders menen echter dat deze zonder meer van dubieuze kwaliteit is. Kortom, in São Tomé en Principe houd je je toch ook wel in leven zonder cacharamba. En mocht de bezoeker een liefhebber van chocolade zijn, duurzaam geoogst en spotgoedkoop, dan is het helemaal een paradijs.

KOOK MEE MET MAY

Visfilets met okra

3 pond witte visfilets, in stukken gesneden
zout
3 eetlepels limoensap
2 flinke uien, schoongemaakt en klein gesneden
4 tenen knoflook, fijn gehakt
1 pond groene bladgroente, in reepjes gesneden
3 plumtomaten, pitjes en vellen verwijderd, klein gesneden
2 promèntè, pitjes verwijderd, heel fijn gesneden
26 kleine okra's, de steelaanhechting verwijderd, in dunne plakjes gesneden
1 laurierblaadje
1/2 cup extra virgin olijfolie
3 eetlepels tarwebloem
1/4 cup verse hele basilicumblaadjes

De stukken vis met zout bestrooien en 30 minuten in limoensap leggen.
De uien, de knoflook, de gesneden groene groente, de tomaten, de pepers, de okra's en het laurierblaadje in een grote koekenpan doen, de olie er over schenken en met een deksel op de pan aan de kook brengen. 5 Minuten met een houten lepel roeren. De vis toevoegen en wat water zodat alles onder staat. Op een klein pitje laten pruttelen tot de vis net gaar is. De vis uit de pan nemen en op een bord leggen. Het laurierblaadje verwijderen. De bloem in een beetje water oplossen en door de saus roeren. Laten pruttelen tot de saus dik is. De basilicumblaadjes toevoegen en de saus in een schaal schenken De vis er bovenop arrangeren.

Met witte rijst serveren.

Voor 4 à 6 personen.

Eet smakelijk,

May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Casillero del Diablo Viognier

Druifsoort: Viognier
Streek: Casa Blanca Valley, Chili
Kleur: Helder, licht goudgeel
Geur: Bloesem, perzik en honing
Smaak: Perzik, abrikoos, honing en vleugjes gember

Een exotisch gerecht verdient een exotische wijn! Viognier is een witte druif die haar roem aan het Rhônedal in Frankrijk te danken heeft. Hier worden prachtige witte wijnen gemaakt. Maar de laatste jaren komt deze wijn steeds vaker voor in de Nieuwe Wereld en ook daar komen er prachtige exemplaren vandaan. Casillero del Diablo kennen wij wel, van het meest bekende Chileense wijnhuis Concha y Toro. Deze Viognier is een favoriet van wijnmaker Marcelo Papa, heel aromatisch en perfect te combineren met exotische gerechten. Het fruit voor deze wijn komt uit de koele Casa Blanca Valley van Chili. Al bij het inschenken zullen de aroma's u nieuwsgierig maken en als u eindelijk dan de eerste slok neemt ontdekt u een frisse wijn met heerlijke smaken van perzik, abrikoos en hints van gember. Zijn frisheid is ideaal voor de okra in dit gerecht en zijn expressieve fruitigheid zal de complexe smaken perfect combineren met die van het gerecht. Wees niet bang om het gerecht extra pittig te maken, de wijn kan er perfect bij.

Santé!

Licores Maduro

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store, Licores Maduro en uw favoriete supermarkt!

Het genot van wijn

‘Wijnrevolutie in China’

Deze week wil ik er aandacht aan besteden hoe de wereld van de wijn aan het veranderen is.

Tekst: Jorge Curiel

In de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw zagen we hoe de Nieuwe Wereldwijnen uit Californië, stiekem een plek tussen de beste wijnen van de wereld veroverden. Hierna volgden ook andere Nieuwe Wereld-landen. In een van mijn columns over andere wijnproducerende landen had ik het over China en hoe zij ook steeds betere wijnen aan het maken zijn.

De laatste jaren zien we deze wijnen steeds vaker opduiken in wereldberoemde wijncompetities. De ‘Decanter’, een belangrijke Britse wijnpublicatie, organiseert jaarlijks de competitie inzake de ‘Decanter World Wine Awards’. Sinds enige jaren hebben zij een speciale categorie gecreëerd voor wijnen uit het Verre Oosten. In 2011 wonnen zeven Chinese wijnen medailles tijdens deze competitie waarvan zelfs drie gouden medailles. Volgens de jury is er nog veel meer te verwachten van China.

Wijncompetitie
In Bordeaux, Frankrijk, wordt jaarlijks een van de belangrijkste wijncompetities gehouden, de ‘Challenge International du Vin’. Het is niet alleen een competitie maar ook een ontmoetingsplek voor wijnmakers van over de hele wereld. Ook hier komen steeds meer Chinese wijnen om de hoek kijken. In 2011 slaagde er zelfs een in een bronzen medalle te winnen in zijn categorie. Ieder jaar worden er meer dan 5000 verschillende wijnen ingestuurd voor deelname aan deze competitie. De wijnen worden blind geproefd door een jury bestaande uit vier mensen met elk een andere professie in de wijnindustrie. Dit laatste maakt deze competitie uniek.

Interesse
In totaal doen rond de 900 mensen mee als jurylid en ze komen uit de hele wereld. In 2011 waren er 40 uit China. Velen zijn zelf wijnmaker of eigenaar van een wijnhuis. Dit bewijst ook hoe groot de interesse van de Chinese wijnboeren is. Volgens een artikel van het Agence France Presse, het oudste persagentschap ter wereld, berust op het gegeven nauwere banden rijkste wijnprofessionals en om hun kennis te verbreden. Hun doel is om over een paar jaar, net als andere Nieuwe Wereldlanden al hebben gedaan, een plek voor hun wijnen in te nemen onder de besten ter wereld.

Niet naïef
Tegenwoordig kunnen wij niet naïef meer zijn over onze wijnkeuze. Het is juist zonde als we onszelf niet de kans gunnen om andere wijnen te proeven omdat wij denken dat ze niet goed genoeg zullen zijn. Hoeveel van ons zeggen bijvoorbeeld niet, ‘ik houd alleen van Franse wijnen?’ Gun uzelf iedere kans om iets nieuws te proberen, zo verbreedt u ook nog uw kennis en zult u wel eens een juweeltje tegen kunnen komen. Ik wens iedereen een goed weekend met veel wijnplezier! Tot volgende week.

Jorge Curiel is wijnspecialist voor Licores Maduro

ÑAPA Business
14 januari 2012

‘Probleem no.1 op het werk’

Geroddel op de werkvloer

Wees eens eerlijk. Wie houdt er niet van een nieuwtje af en toe? En wie ‘roddelt’ er niet? Ieder mens maakt zich er schuldig aan. In het on line-woordenboek staat bij roddelen: praten over een niet-aanwezige persoon, waarbij allerlei feitjes die persoon aangaande in een kwaad daglicht worden gesteld / babbelen, belasteren, kletsen, kwaadspreken.

Tekst: Judice Ledeboer

Roddelen heeft over het algemeen een negatieve betekenis en roddelen wordt meestal gezien als ‘kwaadspreken’ over iemand. Maar roddelen wordt niet alleen gebruikt om kwaad te spreken, want roddelen heeft ook een functie. Het is eigenlijk een manier om de band binnen een gemeenschap sterk te houden. Het gaat er dan echter wel om of er positief of negatief over iemand of over een groep gesproken wordt.

Op de werkvloer zou roddelen wel eens probleem nummer één kunnen zijn. Niet alleen het kwaadspreken over iemand anders waardoor er stemming wordt gemaakt en imagobeschadiging kan ontstaan, maar er gaat ook veel werktijd verloren aan roddelen. Het positieve van roddelen, het binden van mensen of het creëren van een groepsgevoel is natuurlijk goed nieuws. Maar de negatieve kant van roddelen kan leiden tot minder productiviteit en een slechte sfeer tot ziekte en burn out aan toe van mensen die met roddelen te maken hebben.

Maar als roddelen een sociale functie heeft, waarom wordt roddelen op de werkvloer dan gezien als een probleem? Er wordt op twee manieren geroddeld: opbouwend of afbrekend. Opbouwend roddelen kan een positief effect hebben op de binding van de groep en de manier van werken. Het gaat hier bijvoorbeeld om het uitwisselen van nieuwtjes: ‘Heb je gehoord dat...?’ Afbrekend roddelen leidt tot problemen. Er wordt stemming gemaakt, negatief gesproken over collega’s. Mensen gaan daardoor anders reageren, personen worden buitengesloten, werk wordt anders verdeeld, promoties gaan niet door, er komt onrust onder de medewerkers, hele groepen praten niet met elkaar. Dit komt in de praktijk echt allemaal voor.

Macht
Bij groepen waar veel geroddeld wordt zijn er mensen die zich beter willen voordoen dan anderen. Soms gaat het zelfs over een hele groep of afdeling die zich beter wil voordoen dan een andere afdeling. Er kan zelfs gesproken worden over manipuleren als een individu of een groep ‘de macht’ krijgt door te roddelen over derden. Het is de taak van de manager om goed om te gaan met geroddel door zijn medewerkers. Hij moet ingrijpen. Dat kan hij doen door de voor- en nadelen van roddelen met elkaar te bespreken en daar ook afspraken over te maken zoals elkaar aanspreken op roddelen, niet meedoen aan roddelen of melding maken van roddelen. Of er veel of weinig geroddeld wordt op een afdeling of bij een bedrijf hangt af van de bedrijfscultuur.

Het is al eeuwen bekend dat kennis ‘macht’ is. Roddelen is dan ook een vorm van communicatie die wordt ingezet als een overlevingsmechanisme om ‘macht’ te verkrijgen. ‘Ik weet iets wat jij niet weet’. Maar ook ‘Ik vertel jou iets negatiefs over een ander en dan voel ik me beter dan die ander’. Roddelen wordt echter ook ingezet om informatie te verkrijgen over het bedrijf, over anderen, over situaties. En via roddelen komen mensen er achter wie een ‘medestander’ is of een ‘concurrent’. Dat heeft dus te maken met ‘positie bepalen’. Waar sta ik, waar sta jij, waar staat die ander?

Bedrijfscultuur
Over het algemeen wordt roddelen in organisaties niet als positief gezien, omdat het negatieve gevolgen heeft voor sfeer, werkprestatie en voor de mensen waarover geroddeld wordt. Toch maakt iedereen zich er schuldig aan: van hoog tot laag. Roddelen op de werkvloer kan zelfs een onderdeel zijn van de bedrijfscultuur en als men daar iets aan wil veranderen moet men beginnen bij bewustwording bij de werknemers en gaan onderzoeken wat gaat werken om die bedrijfscultuur te veranderen.

Veel geroddel wordt voorkomen als er een goede informatiestroom is. De klacht van werknemers dat er veranderingen plaatsvinden binnen een bedrijf of zelfs op hun afdeling en zij hebben daarover geen informatie ontvangen is terecht. De situatie wordt dan erger omdat iedereen erover gaat ‘praten’ en zo komen er praatjes in de wereld waardoor er onrust ontstaat. Regelmatig overleg, informatie via het internet, nieuwsbrieven, blogs en andere vormen van verspreiding van informatie voorkomen onrust over wat er gebeuren en/of veranderen gaat en niemand heeft de drang om te gaan roddelen want men wordt goed geïnformeerd en bij vragen kan er altijd naar die informatiestromen verwezen worden.

Maar dan komt het volgende probleem. De mensen lezen de informatie die ze krijgen niet. ‘We hebben iedereen een e-mail gestuurd met informatie over de nieuwe regel inzake..., maar de werknemers lezen die informatie niet’, is een veel gehoord probleem bij communicatievoorziening. Men kan het daar natuurlijk niet bij laten. Zo wordt het ene probleem een volgend probleem en weet men niet meer waar men moet beginnen. Dit kan worden aangepakt door de managers. Het is hun taak om het reilen en zeilen op de afdeling te regelen en daar hoort ook het stimuleren van het lezen van interne bedrijfsinformatie bij.

Organisaties streven hoe langer hoe meer naar een open communicatie en om dat voor elkaar te krijgen is er inzet op gedrag, cultuur en structuur nodig. Hoe meer informatie er op de werkvloer komt, hoe minder er geroddeld wordt, want alles wat er gezegd (geroddeld) wordt kan direct ontkracht worden.

Vriendschappen
Op de werkvloer wordt er onderling ook flink geroddeld om vriendschappen met collega’s te vormen. Voor iemand die roddelt is het belangrijk dat hij erop kan vertrouwen dat de informatie die hij geeft vertrouwelijk blijft. Op die manier worden banden versterkt. Negatieve uitlatingen over derden kunnen echter ook tegen iemand werken omdat men het vertrouwen in die persoon verliest. Roddelen kan ook gezien worden als een gezellig gebeuren waarbij er over anderen gesproken wordt, maar dan op een positieve, opbouwende manier.

Onderzoek
Aangezien er op de werkvloer heel wat wordt afgeroddeld en men daar meer over wilde weten, deed sociologe Lea Ellwardt daar onderzoek naar en promoveerde er zelfs op. Met haar onderzoek richtte zij zich vooral op de sociale relaties tussen mensen die (onderwerp zijn van) roddelen in organisaties en bedrijven. Hoe zien die relaties eruit, wie praat met wie en ook: over wie? Zij was daarbij met name geïnteresseerd in vertrouwensrelaties tussen medewerkers en de kwaliteit van de sociale en formele relaties. Vooral omdat mensen vaak niet zelf kunnen kiezen met wie ze samenwerken. Uit het onderzoek kwam naar voren dat mensen die roddelen dikwijls geen verborgen agenda hebben. De roddelaars roddelen niet strategisch om iemand te schaden, hoewel dat vaak wel het gevolg is. Een misverstand is volgens haar dat vrouwen meer roddelen dan mannen. Net als vrouwen zijn mannen ook geïnteresseerd in nieuws over mensen om hen heen. De situaties waarin mannen en vrouwen roddelen zijn echter anders. Mannen roddelen eerder over een prestatie van een ander en vrouwen hebben het liever over relaties.

Assistent professor Psychologie en onderzoeker Dustin Wood van de Wake Forest University in North Carolina, de Verenigde Staten, concludeerde uit een onderzoek dat er eigenlijk van alles over de roddelende werknemers zelf te zeggen valt door hun roddelgedrag. Het negatief praten over een ander kan een teken zijn dat iemand een negatief gevoel heeft over zichzelf. Deze gevoelens kunnen te maken hebben met asociaal gedrag en zelfs depressies. Mensen die positief over anderen praten staan zelf ook positiever in het leven. Hij zegt ook: “Als een collega gaat roddelen en je besluit ernaar te luisteren, luister dan eens wat hij over zichzelf te zeggen heeft en niet over anderen.”

Regels
Eigenlijk mag roddelen best maar het mag geen kwalijke zaak worden. De regels van roddelen zijn dan ook: a. geen kwaad spreken, b. zeg niets als iemand benadeeld kan worden als er wel iets gezegd wordt, c. houd je aan je belofte als je beloofd hebt om iets niet door te vertellen. Dit betekent dat je te vertrouwen bent.

Roddelen met positieve effecten zal het uiteindelijk winnen van negatieve roddel. Het moet echter duidelijk zijn dat negatief geroddel niet getolereerd kan worden en dat er moet worden ingegrepen. Het ingrijpen heeft ook te maken met het vertrouwen dat men in elkaar en het management heeft, want het management moet ook achter de regels inzake roddelen staan.
Kwaad spreken over anderen moet altijd aangepakt worden. Het heeft negatieve gevolgen voor mensen individueel en gehele organisaties. Het is bijna te kinderachtig voor woorden, maar om roddelen op de werkvloer de kop in te drukken zullen er regels opgesteld moeten worden, waarbij iedereen ervan bewust wordt gemaakt dat er sancties zullen staan op roddelen in de zin van negatief spreken over iemand of over een groep mensen of over een afdeling. Er moet een duidelijke grens worden aangegeven en men moet zich vrij voelen om een ander op geroddel aan te spreken. Negatief roddelen behoort bij ongewenst gedrag en dat zegt voldoende. Maar helemaal niet praten over elkaar of over groepen in de organisatie is ook niet goed, want praten over elkaar getuigt ook van interesse. Men zegt wel eens gekscherend: ‘Zolang ze over je praten ben je nog belangrijk’.

Waarom roddelen mensen:

Om kwaad te spreken
Om een ander te controleren
Een ander te manipuleren
Een ander te vermaken
Om boosheid te uiten
Om ervan te leren
Om uiting te geven aan
nare gevoelens over anderen

Recht

Het kort geding

Procederen in civiele zaken duurt doorgaans (erg) lang. In Aruba, maar ook in Curaçao en in Nederland. Dit is onder meer ingegeven door het feit dat de strijdende partijen meerdere malen schriftelijk en soms ook mondeling aan het woord komen, er ruime termijnen voor het verrichten van proceshandelingen worden gehanteerd en partijen en hun gemachtigden ook veelvuldig uitstellen kunnen nemen. Komen er getuigen en/of deskundigen aan te pas - hetgeen geregeld het geval is - dan duurt de procedure nog langer.

Tekst: Misha Bemer

Weliswaar pleegt het gerecht in eerste aanleg van Aruba, wanneer een zaak zich er voor leent, reeds nadat de gedaagde partij heeft gereageerd op de ingestelde eis te bezien of partijen wellicht bereid zijn een schikking te treffen; daartoe kan het gerecht een zogenaamde comparitie na antwoord gelasten. Vele zaken lenen zich daar echter niet voor, zodat deze volledig dienen te worden uitgeprocedeerd.

Zijn partijen eenmaal uitgeprocedeerd dan agendeert het gerecht de zaak voor vonnis, zes weken na de laatste proceshandeling. Het is evenwel geen wet van Meden en Perzen dat het gerecht vervolgens ook daadwerkelijk na zes weken vonnis wijst; is het vonnis na zes weken niet gereed dan agendeert het gerecht de zaak voor vonnis zes weken nadien. Kortom, het kan wel even duren alvorens een civiele zaak is afgerond.

Dit hoeft echter niet steeds het geval te zijn. Zo kan er in civiele zaken voor worden geopteerd de rechter in kort geding te verzoeken een voorlopige voorziening te treffen. Daartoe zal dan wel sprake dienen te zijn van een spoedeisende situatie, in die zin dat van de eisende partij niet redelijkerwijs kan worden verlangd dat zij de uitkomst van een reguliere procedure afwacht, mede rekening houdend met de belangen van de gedaagde partij. Men dient zich er ook bewust van te zijn dat een rechterlijk oordeel in kort geding steeds slechts een voorlopig oordeel is. Stel de rechter in kort geding kent een voorschot op schadevergoeding toe. Dit kan bijvoorbeeld aan de orde zijn wanneer sprake is van letselschade; letselschadezaken kunnen erg lang duren en dan kan het voorkomen dat er bij de partij die schade heeft geleden behoefte bestaat aan een voorschot op schadevergoeding hangende de uitkomst van de reguliere procedure, de zogenaamde bodemprocedure. Nu, de rechter in de bodemprocedure wordt niet gebonden door het oordeel van de rechter in kort geding. Dat wil aldus zeggen dat wanneer de rechter in kort geding een voorschot op schadevergoeding toewijst het heel wel mogelijk is dat de rechter in de bodemprocedure de vordering tot schadevergoeding afwijst. Consequentie daarvan is dat de eisende partij het ontvangen voorschot zal dienen terug te betalen.

Overigens is niet vereist dat er naast een kort geding tevens een bodemprocedure aanhangig is of wordt gemaakt. Partijen kunnen er voor opteren het te laten bij (de uitkomst van) het kort geding. Dit ligt bij een letselschadezaak echter niet voor de hand.
Voorts dient erop te worden gewezen dat de rechter in kort geding in beginsel geen getuigen hoort. Dit is ingegeven door het spoedeisend karakter van een kort geding. Het is dan ook zaak dat, wanneer getuigenverklaringen van belang zijn voor het onderbouwen van bepaalde stellingen, dergelijke verklaringen tijdig schriftelijk worden overgelegd aan de rechter en de wederpartij zodat deze door de rechter in beschouwing kunnen worden genomen.

Ondanks enkele beperkingen is een kort geding evenwel onverkort een puik middel om betrekkelijk snel een - zij het voorlopig - oordeel van de rechter te krijgen. Doorgaans vindt de behandeling van een kort geding plaats binnen 2 weken na het indienen van het verzoekschrift. Vervolgens wijst de rechter doorgaans binnen twee weken vonnis. In bijzonder spoedeisende gevallen kan het zelfs (veel) sneller. Denk bijvoorbeeld aan een (dreigende) staking; in een dergelijke geval kan het zo maar gebeuren dat partijen binnen enkele uren voor de rechter staan en de rechter vervolgens aan het einde van de behandeling of enkele uren daarna uitspraak doet.

Een kort geding leent zich voor diverse geschillen. Zo kan in kort geding worden gevorderd dat een wanbetalende huurder wordt bevolen het gehuurde te ontruimen (en de achterstallige huurpenningen te voldoen). Ook kan in kort geding worden gevorderd dat een werkgever wordt bevolen het salaris van een werknemer door te betalen totdat de arbeidsovereenkomst op rechtsgeldige wijze is beëindigd. Dit laatste wanneer de werknemer op staande voet is ontslagen en de werknemer de nietigheid van dit ontslag heeft ingeroepen. Tevens kan worden gevorderd dat bepaalde bouwwerkzaamheden worden gestaakt, bijvoorbeeld wanneer de eisende partij meent dat deze bouwwerkzaamheden strijdig zijn met een plaatselijk geldend welstandsbeding. Voorts kan worden gevorderd dat een beslag wordt opgeheven. Dit zijn slechts enkele voorbeelden; er zijn legio vorderingen die in kort geding kunnen worden ingesteld. Het kort geding is dan ook in de Arubaanse rechtspraktijk een veel gehanteerd instrument.

Misha Bemer is advocaat bij HBN Law te Aruba. Hij voert een algemene, commerciële praktijk, waarbij de nadruk ligt op het procederen. Misha Bemer buigt zich voor de Ñapa over juridische onderwerpen die spelen op Aruba. Misha.bemer@hbnlaw.com

Mens & Werk

Promotie valt niet altijd goed

Het is vaak vanzelfsprekend dat medewerkers die op bepaalde posities zitten vanzelf doorstromen naar hogere functies omdat zij ervaring hebben opgedaan in het bedrijf. Toch is zo'n promotie niet altijd een succes. Het wil namelijk helemaal niet zeggen dat iemand die ergens jaren een bepaalde functie heeft gehad een hogere functie, dikwijls is dat een leidinggevende functie, aankan. Natuurlijk is het leuk om promotie te maken, maar kennis van de materie en een flinke dosis zelfkennis zijn vooral dan hoogst noodzakelijk.

Tekst: Judice Ledeboer

Voor elk beroep en elke functie is bepaald gedrag nodig en niet iedereen heeft de competenties in huis om ineens een andere functie naar behoren te kunnen vervullen. Als iemand doorstroomt naar een leidinggevende functie moet die persoon ander gedrag gaan vertonen. Hij moet leiding kunnen geven en daar heb je bepaalde competenties voor nodig. Hij moet bijvoorbeeld kunnen aansturen en plannen, begeleiden en goed kunnen luisteren. Als hij die competenties niet heeft kunnen er problemen ontstaan. Het personeel heeft geen vertrouwen in de leidinggevende, de leidinggevende zelf wordt onzeker en gaat dan gespannen gedrag vertonen en dat leidt alleen maar tot ellende.

Daarom is een promotie voor iemand ook niet altijd een succes. Niet omdat die persoon de kennis niet heeft, maar omdat hij het werkgedrag niet heeft om die functie aan te kunnen. Soms zijn mensen zich daar helemaal niet van bewust. Ze zijn al lang blij dat ze promotie krijgen met meer salaris en andere (betere) arbeidsvoorwaarden. Ze voelen zich beloond door de promotie, maar komen zichzelf op een gegeven moment vanzelf tegen als ze merken dat ze de functie eigenlijk niet aan kunnen. Toegeven dat ze de functie niet aan kunnen zullen ze niet snel doen. De gevolgen ervan zijn van negatieve invloed op prestatie, omzet en werksfeer en vooral de collega's lijden eronder. Ieder mens beschikt over een gezonde spanning die juist te gebruiken is om in actie te komen, maar als die positieve spanning zich omzet in negatieve spanning heeft dit veel invloed op het functioneren van die persoon.

Dit betekent dat er altijd eerst goed gekeken moet worden of de werknemer die doorstroomt naar een andere positie wel de goede competenties heeft voor die betreffende functie. Het gebrek aan bepaalde competenties heeft met persoonlijke instelling, ervaringen en waarden en normen te maken. Iemand die een 'allemansvriend' is, zal problemen hebben om mensen op fouten te wijzen als hij een controlerende functie heeft en iemand die autoriteitsgevoelig is zal last hebben om overwicht te tonen.

Toch staan werkgevers, maar ook de werknemers zelf er niet voldoende bij stil dat bij de taken, verplichtingen en vaardigheden die bij bepaalde functies horen ook de juiste competenties noodzakelijk zijn. Het spreekt voor zich dat leidinggevenden leiding moeten geven, secretaresses opdrachten van hun bazen moeten uitvoeren, initiatief moeten tonen, mee moeten denken en dat administrateurs cijferwerk nauwkeurig moeten uitvoeren.

Iemand promotie laten maken omdat hij al het langst op een afdeling werkt of het meeste weet van een bedrijf is dus geen goede zet binnen een organisatie. Om er achter te komen of iemand over de juiste competenties beschikt om die functie (en promotie) aan te kunnen kan er een meting worden gedaan. Uit zo'n meting komt helder naar voren of iemand in aanleg leidinggevende capaciteiten heeft. Als dat niet zo is is het duidelijk dat die persoon beter in een andere functie tot zijn recht komt. Als het wel zo is kan die persoon de functie aan en is het te adviseren om die persoon te begeleiden op het verder ontwikkelen van de benodigde competenties. Het geldt natuurlijk voor alle beroepen. Iemand die graag alleen werkt en ineens in een team moet samenwerken kan daar heel gespannen door raken. Of iemand die graag in een team samenwerkt en juist gestimuleerd wordt door de mensen om zich heen en ineens in een kamer achteraf komt te zitten omdat dat een promotie betekent, kan daar ook heel ongelukkig van worden.

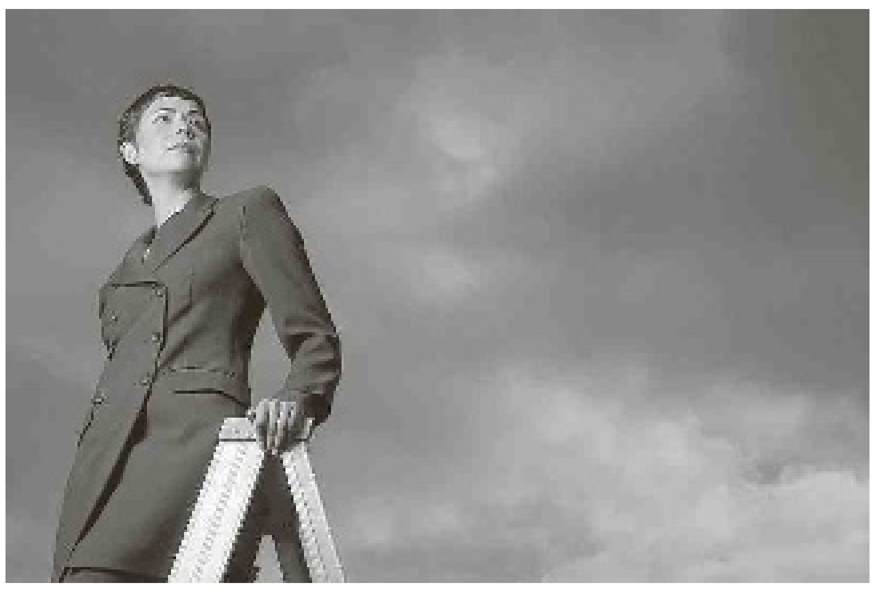

Het meest komt dit probleem naar voren bij de functie van leidinggevende. Veel 'chefs' en 'managers' zitten op die positie omdat ze zijn doorgestroomd binnen het bedrijf. Ze werken meestal al jaren bij het bedrijf, kennen alle ins en outs en daarom werd deze persoon als de meest geschikte gezien. Men vond het vanzelfsprekend dat die persoon leidinggevende zou worden. Anno 2012, waarin er veel meer aandacht is voor competentiegericht werken, kan er beter geselecteerd worden op basis van aanwezige competenties. Dit draagt bij tot meer vertrouwen, minder stress, betere werkresultaten en tevreden werknemers Behalve dan die ene werknemer die graag leidinggevende wilde worden, maar die kan zichzelf ontwikkelen op dat gebied door trainingen te volgen of hij moet accepteren dat hij geen goede leidinggevende is, maar wel zijn steentje kan bijdragen door een goede werknemer te zijn.

Marketing

Duurzaam ondernemen:

Drugsmaffia gaat CO2-neutraal moorden

Tekst: Marcel Truyens

Bogotá, door een van onze correspondenten

Tijdens een internationaal congres van maffiabazen zijn verregaande afspraken gemaakt over klimaat en milieu. Volgens een zegsman van de Mexicaanse afvaardiging neemt de industrie haar verantwoording en zal men het gebruik van zware metalen -zoals lood - de komende jaren met 15 procent per jaar terugbrengen. Ook zal men de lijken niet langer in de open lucht laten ontbinden waarmee men streeft naar een forse reductie van de CO2-uitstoot. Een Colombiaanse clan zal ter compensatie van de milieubelasting naar Amerikaans onderwereldvoorbeeld CO2-neutrale uitvaartcentra opzetten en de schoorstenen van de crematoria voorzien van speciale filters die...

Met een ruk schrok ik wakker. Ik was drijfnat, had onder invloed van een stevige griep - die ik had gepoogd te bestrijden met een paar forse glazen whisky - liggen ijlen en een tamelijk absurde droom gehad. Hoewel, zo idioot was die droom niet. Want hoewel ik heel weinig geloof hecht aan klimaatverandering en al helemaal niet dat de mens daar enige invloed op heeft, staat duurzaam ondernemen bij veel bedrijven op Curaçao te laag op de agenda.

Grondstoffen en energievoorraden zijn eindig. Winkels en uiteindelijk onze huizen staan vol met goedkope en vaak nutteloze spullen en troepjes die allemaal een zeer beperkte levensduur kennen, uiteindelijk op een grote afvalberg belanden om daarna vervangen te worden door nieuwe inferieure producten die hetzelfde lot beschoren zijn. Miljarden liters water worden in glazen of plastic flessen van het ene, naar het andere eind van de wereld getransporteerd. Ons voedsel - groenten, vis en vlees - wordt op industriële wijze geproduceerd en eveneens over duizenden kilometers vervoerd. Goedkope kleding - niet zelden door kinderen in een ver land in elkaar gezet - vervangt twee tot vier keer per jaar het modebeeld van het vorige seizoen. Het aantal elektrische apparaten per huishouden stijgt exponentieel en daarmee het energieverbruik. De gemiddelde mens vervoert zichzelf in een energie inefficiënt vehikel dat minimaal 20 keer zoveel weegt als de mens die er zelf in zit.

Is dit niet een merkwaardige pennenvrucht van een marketer? Iemand die bedrijven helpt zoveel mogelijk te verkopen? In tegendeel. Iedere ondernemer die om zich heen kijkt, ziet een in omvang snel groeiende groep consumenten die steeds kritischer wordt. Een groep consumenten die zich openlijk afvraagt wat er in zijn eten zit, waar het vandaan komt, of de betreffende koe een diervriendelijk bestaan heeft geleid en of in plaats van met gras is vetgemest met maïs. Voor smartphones komen steeds meer apps beschikbaar die de consument helpen onleesbare etiketten op conservenblikken te ontcijferen. Onder druk van stijgende energie- en grondstoffenprijzen kijken consumenten steeds kritischer naar het energieverbruik en de levensduur van producten die men aanschaft. Steeds minder mensen zijn bereid om drie gulden - en meer - te betalen voor een fles die voor nog geen stuiver aan water bevat. Steeds meer mensen realiseren zich dat er iets fundamenteel mis is met 80 gram verpakkingsmateriaal op 50 gram thee.

Onder druk van de publieke opinie zijn de plastic zakjes bij de meeste supermarkten verdwenen. Een organisch landbouwbedrijfje - Finca del Sol (www.fincadelsol.org) waar we op Curaçaose grond verbouwde groenten en fruit kunnen kopen, krijgt steeds meer klanten en veel meer mensen komen er achter dat de tomaten die ze zelf kweken in hun tuin stukken beter smaken dan de waterdotten uit de supermarkt. Na jaren van 'kop in het zand' mogen we van de overheid binnenkort zonnepanelen op onze daken zetten en deze relatief goedkope energie terugleveren aan Aqualectra. Waarom Aqualectra deze activiteit overigens zelf niet ontwikkelt en zich daarmee een stuk onafhankelijker maakt van de grillen van de olieboeren, snap ik niet.

Maar terug naar u ondernemer. Zakelijke dienstverleners kunnen nog heel veel aan energiebesparing doen; hoeveel kantoormedewerkers zitten niet met een vest aan in de vrieswind van de airco? Die dure printer die u leased kan echt dubbelzijdig afdrukken en daarmee bespaart u behoorlijk op papier. Aannemers kunnen zuiniger omspringen met materialen, de hoeveelheid afval beperken en veel materialen hergebruiken. Hotels kunnen nog veel winnen met het hergebruik van water, een restaurantkaart gebaseerd op lokale of regionale producten en het gebruik van zonne-energie. Modewinkels kunnen hun assortiment aanvullen met lokaal geproduceerde kledingstukken. Importeurs en groothandelaren kunnen hun aanbod nadrukkelijker afstemmen op recyclebaarheid, levensduur en energieverbruik. Banken en verzekeraars kunnen door de inzet van IT de door hen geproduceerde berg onleesbaar papier enorm terugbrengen. Clubs mogen zich zo langzamerhand gaan realiseren dat de flyers die ze achter de ruitenwissers achterlaten eerder als hinderlijk dan sympathiek worden ervaren en dat bijvoorbeeld FaceBook een veel geëigender, schonere en vooral goedkopere manier is van communiceren met hun doelgroep. En zo is er voor elke sector nog het nodige te bedenken.

People, Planet, Profit is een ondernemingfilosofie die inmiddels voet aan de grond krijgt. Steeds meer ondernemers realiseren zich en ervaren dat ze op basis van deze gedachte kunnen besparen – en niet alleen geld maar vooral op grondstoffen – aantrekkelijker worden voor afnemers en een enorm concurrentieel voordeel kunnen bereiken.

Oh ja, die droom kreeg ik waarschijnlijk doordat ik naar die fantastische film 'The Godfather' had liggen kijken terwijl ik in slaap viel. Niet van dvd maar via een wireless stream van mijn computer, direct naar de tv in de slaapkamer. Een goed voorbeeld van reductie van grondstoffengebruik en fysiek transport van een schijfje en een doosje met een drukwerkje. Het autoritje naar de videotheek maak ik dus ook niet meer tegenwoordig. En daar ligt voor de videotheek weer een grote kans: als jullie je films beschikbaar maken via het internet, dan huur ik ze in het vervolg (weer bij jullie) online.

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

**Marcel Truyens is onafhankelijk marketing en communicatieadviseur te Curaçao. http://web.me.com/marcel1963/Marcel_Truyens.
e-mail: marcel1963@mac.com**

Business Agenda

Curaçao

18 januari: Seminar Integriteit van Bestuur
De faculteit Maatschappij- en Gedragswetenschappen van de University of Curaçao organiseert een avondseminar over integriteit van bestuur. Diverse sprekers belichten het onderwerp vanuit hun vakgebied.
Locatie: Aula UNA
Tijd: 19.00 - 21.30 uur
Voertaal: Nederlands en Papiamentu
Toegang: Gratis
Meer informatie: www.una.an

23-25 januari: First Caribbean Game Theory Conference
De Faculteit der Technische Wetenschappen van de University of Curaçao organiseert deze internationale speltheorieconferentie op de UoC. Een veertigtal reseachers uit 14 verschillende landen verzorgt gedurende deze drie dagen lezingen over diverse onderwerpen in de speltheorie. Een unieke gelegenheid om lezingen van internationale topresearchers te volgen en met deze researchers kennis te maken. Drie langere lezingen door de keynote sprekers: prof. dr. S.H. Tijs van Tilburg University, dr. T.S.H. Driessen van University of Twente en prof. dr. J. Filar van Flinders University in Australië.
Prof. Tijs is de stamvader van de speltheorie in zowel Nederland, Spanje als Italië. Tijs heeft tegen de 300 publicaties op het gebied van de speltheorie op zijn naam staan. Meer dan 40 personen hebben hun Ph. D. onder begeleiding van Tijs behaald. Dr. Driessen heeft tegen de 100 publicaties op het gebied van de speltheorie. Driessen heeft vele internationale conferenties op het gebied van de speltheorie georganiseerd, zowel in Nederland als in China en Taiwan. Prof. Filar schreef tegen de 100 publicaties. Hij combineert speltheorie met het ontwerpen en analyseren van klimaatmodellen. Hij is een Environmental Science and Engineering Fellow van de American Association for the Advancement of Science. Hij was directeur van het Centre for Industrial and Applied Mathematics (CIAM) van de University of South Australia en Director of Research van het Institute for Sustainable Systems and Technologies van de University of South Australia.

Meer informatie is te vinden op de website http://www.romali.org/conference%202012/index.html van de conferentie. Men kan ook naar de site van de Technische Faculteit gaan op de webpage van de UoC en op de banner van de conferentie klikken.

Business Happy Hour
TGI Monday!
Locatie: El Ron Cocktailbar, Roodeweg 86, Otrobanda (tegenover tankstation Colon).
Datum en tijd: Elke eerste maandag van de maand van 17.00 - 20.00 uur.
Dresscode: casual.
Tel: 661-8122

Aruba

Internationaal

16-26 januari 2012: Hotel School General Managers Program
Het General Managers Program (GMP) is een 10-daags evenement voor general managers van hotels en hun directe plaatsvervangers. De afgelopen 25 jaar ontving GMP meer dan 1200 deelnemers, afkomstig uit 78 landen.
Deelnemers krijgen een waardevolle connectie met een internationaal netwerk van 'elite' hoteliers vanuit het programma en een lidmaatschap van het uitgebreide netwerk van Cornell's afgestudeerden en meer dan 10.000 Hotel School-afgestudeerden. Het programma is het begin van een levenslange band met Cornell en zijn 'base of knowledge' en relaties.
Locatie: Statler Hotel, United States - Ithaca, NY
Contact: Het kantoor van Executive Education, tel. (USA) 607 255-4919, email: exec_ed_hotel@cornell.edu

22-24 januari: Caribbean Marketplace 2012
Caribbean Marketplace is het toonaangevende marketingevenement van de Caribische hospitality-industrie. Twee dagen van - vantevoren vastgelegde - zakelijke ontmoetingen en besprekingen waar kopers en verkopers gematcht worden. Vertegenwoordigers van vele branches afkomstig uit talloze landen zijn aanwezig.
Locatie: Atlantis Paradise Island, Bahamas
Meer informatie: http://www.caribbeanhotelandtourism.com/Marketplace.php

26-27 januari: The Green Convention of the Americas
Locatie : Miami Beach Convention Center
Contact : http://www.miagreen.com

6-8 februari 2012: Trinidad & Tobago Energy Conference
Conferentie, workshops en beurs.
Locatie: Hyatt Regency Trinidad
Meer informatie: www.ttenergyconference.org

9-10 februari: Sustainability Conference
CGA-evenement met onderwerpen zoals klimaatverandering, armoedebestrijding en 'groene economie'.
Hilton Barbados, Needhams Point, St. Michael
Meer informatie: cga-caribbean.org

15-18 februari: World Organic Trade Fair
Location: Nürnberg, Germany
http://www.biofach.de/en

24-26 april 2012: Caribbean Hotel and Tourism Investment Conference (CHTIC)
De 16e aflevering van de conferentie. CHTIC is het enige evenement in zijn soort in de regio, niet bedoeld voor profit organizations, en alle fondsen worden geherïnvesteerd in de regio en komen ten goede aan de Caribische toeristenindustrie. Er zijn mogelijkheden om te netwerken en een-op-een ontmoetingen met sleutelfiguren uit de hospitality-wereld te hebben.
Rond de 400 afgevaardigden, afkomstig uit 23 Caribische landen, de Verenigde Staten en Groot-Brittannië, nemen deel aan de jaarlijkse CHTIC.
Meer informatie: www.caribbeanhotelandtourism.com

De Business Agenda verschijnt wekelijks in de Ñapa. Informatie over zakelijke evenementen, zoals symposia, lezingen, trainingen en conferenties, zowel op Aruba, Bonaire als op Curaçao, is welkom op napa@amigoe.com.

Communicatie

'Het begin van het einde'

Een naderend faillissement schemert vaak al langere tijd door in het interne e-mailverkeer. Let dus goed op de inhoud, vooral de inhoud tussen de regels. De Amerikaanse website (à la 'myth busters', een echte aanrader!). http://www.cracked.com/, identificeerde zes soorten e-mail die u in hoogste staat van paraatheid zouden moeten brengen. Een samenvatting.

Tekst: Bob Harms

1. Een onverwachte uitnodiging voor een personeelsbijeenkomst
Wordt iedereen onverwacht bijeen geroepen, reken dan maar op opzienbarend nieuws. De kans bestaat dat men wil voorkomen dat u het slechte nieuws in de krant moet lezen.

2. Aankondigingen van het vertrek van topmanagers
Indien u keer op keer te lezen krijgt dat een directielid het bedrijf heeft of gaat verlaten, kan dat een teken zijn dat ze het zinkende schip aan het verlaten zijn.

3. Mededelingen dat verantwoordelijkheden samengevoegd worden - en blijven
Krijgt u te lezen dat de taken van de zojuist vertrokken marketingdirecteur 'voorlopig' worden waargenomen door de salesdirecteur en blijft dat vervolgens zo? Ofwel niemand wil bij een noodlijdend bedrijf werken ofwel er wordt geprobeerd kosten te besparen. Beide zijn geen goede voortekens.

4. Het aanbod om uw bonus in aandelen uitgekeerd te krijgen
Vraag u eens af hoeveel die aandelen nog waard zijn.

5. Steeds opnieuw worden bezoekers aangekondigd
Er lopen externe consultants rond en de kantoorinventaris wordt opgemaakt en gecontroleerd. Is hier een curator aan het werk of de facility manager van een ander bedrijf die op zoek is naar koopjes?

6. U krijgt een stortvloed nieuwe reglementen over u heen
Het dagelijkse werk wordt u zowat onmogelijk gemaakt door allerlei nieuwe regeltjes en voorschriften, dalende budgetten en het schrappen van onkosten. Het management hoopt met deze maatregelen vaak te bereiken dat u uit uzelf opstapt.

bobharms1@gmail.com

Bob Harms is communicatie-adviseur

Boeken

Vraagbaak Nederlands

Is het btw of BTW? Is het je word of je wordt? Is het er vanuit gaan of ervan uitgaan? Is hij updatete goed Nederlands? Hoe zit een zakelijke e-mail in elkaar?

In de 'Vraagbaak Nederlands' draait het niet om de theorie, maar om de dagelijkse praktijk van de taalgebruiker: hoe schrijft u foutloos en helder Nederlands? Dit laagdrempelige boek geeft een begrijpelijk antwoord op vele honderden vragen.

De geheel vernieuwde 'Vraagbaak Nederlands' geeft nu nog sneller een helder en betrouwbaar antwoord op praktische vragen over taal en taalgebruik:
1. Hoe schrijft u dat? De juiste spelling: hoofdletters, afkortingen, d's en t's
2. Welk woord is het juiste? Is het dat of wat, hun of hen, dan of als?
3. Hoe gebruikt u leestekens? Komma's en punten
4. Hoe verbetert u zinsbouw en stijl? Duidelijk en begrijpelijk formuleren
5. Hoe schrijft u goede brieven, e-mails en rapporten? Tips voor betere teksten

De 'Vraagbaak Nederlands' is de onmisbare taalhulp voor iedereen die in het Nederlands schrijft voor studie of werk: van studenten tot secretaresses, van tekstschrijvers tot journalisten.

Titel: Vraagbaak Nederlands. Van spelling tot stijl: snel een helder antwoord op praktijkvragen over taal
Auteur: Eric Tiggeler
Uitgever: Sdu
EAN: 9789012582780

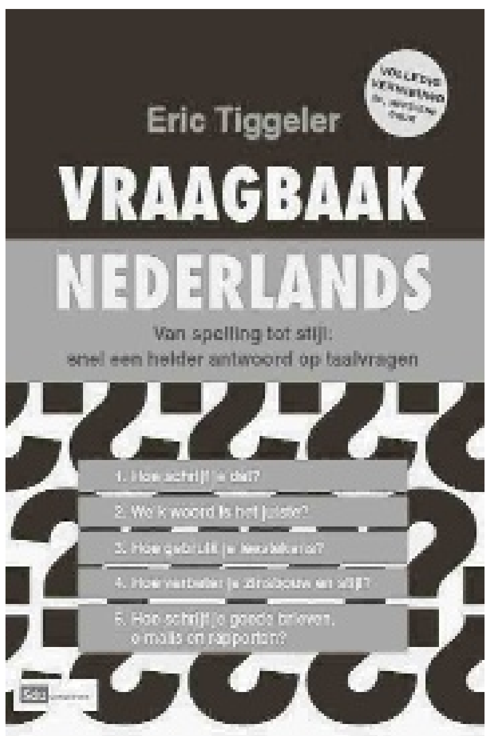

Milieu

'Vee beter dan bomen'

Verwoestijning kan beter tegengegaan worden door goed uitgekiende begrazing dan door bomen te planten. Dat zegt een Amerikaanse bioloog die in Zimbabwe spectaculaire resultaten boekt.

In de buurt van de bekende Victoriawatervallen in Zimbabwe helpt gecontroleerde begrazing een groot gebied te herstellen waar de bodem jarenlang zwaar achteruitgegaan was door onoordeelkundige veeteelt. De ecoloog Allan Savory van het Amerikaanse Savory Institute noemt het de bruine revolutie.

Grote kuddes
Het Savory Institute en het door Savory gestichte Afrikaans Centrum voor Holistisch Beheer (ACHM) beheren een stuk natuur van 2900 hectare in de streek Dimbangombe, op 36 kilometer van het stadje Victoria Falls. Voor de komst van het Savory Institute was het uitgestrekte gebied veranderd in een woestenij door de steeds grotere aantallen koeien en schapen die er graasden. Maar nu is de begroeiing weer weelderig en zijn er ook wilde diersoorten teruggekeerd, zonder dat de massale veeteelt moest worden opgegeven. De bodem is vruchtbaarder geworden en er is ook veel meer water beschikbaar.

"Door het vee de functie te laten vervullen van de grote kuddes die vroeger op onze planeet rondstruinden, voor de mens en het vuur hun rol overnamen, kunnen we de bodems weer gezond maken zodat ze opnieuw enorme hoeveelheden water en koolstof kunnen opslaan", zegt Savory. "Daardoor verminderen droogteperiodes en overstromingen."

Verwoestijning is volgens Savory geen gevolg van te grote aantallen runderen, schapen en geiten, maar wel van de manier waarop die dieren worden gehouden. Volgens de holistische aanpak kan vee maximaal drie dagen op een bepaalde plaats grazen; daarna wordt dat gebied minstens negen maanden met rust gelaten. Tijdens het grazen breken de dieren de verharde grond met hun hoeven en verspreiden ze mest en plantenresten. Daardoor wordt de regen later beter opgenomen in de bodem. Dieren trappen ook zaden in de aarde, waardoor die beter ontkiemen.

Grotere oogst
De theorie klopt in elk geval in Dimbangombe. "Op plaatsen waar jaren geleden alleen naakte grond te zien was, groeit het gras nu tot op borsthoogte", zegt Savory. "En we hebben de rivier weer tot leven gewekt. Het hele jaar door hebben we hogere waterstanden. De waterlelies en vissen zijn teruggekeerd."

Ook de plaatselijke landbouw vaart wel bij de aanpak. Volgens de Zimbabwaanse onderzoeker Ntombizakhe Mpofu halen dorpelingen tot vijf keer grotere opbrengsten binnen door vee in te zetten om akkers plantklaar te maken en te bemesten.

"Vee is een van de beste instrumenten die we hebben om verwoestijning grootschalig aan te pakken", zegt Savory. "En als je de verwoestijning niet tegengaat, kan je de klimaatverandering niet aanpakken."

Gecontroleerde begrazing maakt onder meer ook het afbranden van vergeelde stukken grasland overbodig om de groei van nieuw gras te bevorderen. In sommige Afrikaanse landen draagt het afbranden van graslanden meer bij tot het broeikaseffect dan het gebruik van fossiele brandstoffen.

Gras beter
De uitgestrekte graslanden in Afrika krijgen te weinig aandacht, vindt Savory. In de strijd tegen de verwoestijning en de klimaatverandering in Afrika zijn vooral boomplantacties populair. Maar bomen zijn niet in staat de extra uitstoot aan koolstof te absorberen die het gevolg is van het uitlogen van bodems, branden en het gebruik van fossiele brandstoffen. De immense graslanden kunnen dat volgens Savory wel, als ze goed beheerd worden. Gras brengt via afstervende wortels immers veel meer organisch materiaal in de bodem dan bomen.

De technieken van Savory en het ACHM worden nu ook in Namibië, Botswana en Kenia toegepast; volgens Savory wordt er in al die landen samen al 12 miljoen hectare grond volgens de holistische aanpak beheerd. Het Savory Instituut werkt ook samen met Kenia aan een proefsite die andere landen in de Hoorn van Afrika kan inspireren. Voor het werk in zuidelijk Afrika hebben het ACHM en het Savory Insitute 4,8 miljoen dollar gekregen van het Amerikaanse ontwikkelingsagentschap USAID.

EnCONTROL Consultancy Prime Technologies
Looking for sales reps.
Our success relies on you. We are looking for spontaneous, open minded, friendly and highly motivated individuals who can work as a team and shine as an individual. People who have fun. People who can SELL. People who want to make a difference. Send your resume if you think you are the right person. Attention CFO at
encontrol@gmail.com

'Love Life, Fight Cancer'

Ik herinner het mij nog goed. Ik was twaalf en mijn moeder, míjn moeder, kreeg te horen dat ze kanker had. Ik begreep er niks van. Mijn moeder was de vrouw die nooit rookte, die nooit zout of kruiden aan de groentes toevoegde omdat ze 'puur' moesten zijn. Mijn moeder die niet van vet eten hield en al vroeg in haar leven had geleerd hoe ze gezond moest leven. Deze vrouw kreeg kanker in een vorm die maar door 5 procent van de getroffenen wordt overleefd. Maar zij deed het. Mijn moeder vocht terug en overwon haar kanker.

Eline van den Broek

Tekst: Eline van den Broek

De jaren die volgden waren geen jaren dat de kanker geen rol speelde. Integendeel. De spanning, de stress, de controles. Want de kans dat kanker terugkeert is groot. Natuurlijk laat je het niet je leven beheersen, maar de ziekte speelt voor altijd een rol in het gezin. Zo'n rol dat het ene kind van mijn moeder oncoloog wordt en een ander (ikzelf) wil gaan promoveren op een onderwerp gerelateerd aan kanker. Het blijft een ziekte die velen aangaat, maar waarover nog te weinig bekend is.

Eline van den Broek op de fiets tijdens de Uphill Challenge 2010.

En dan is er eindelijk een gelegenheid dat ik het gevoel heb dat ik iets kan doen, iets kan bijdragen. Niet alleen doordat er iemand aanbelt met een collectebus, maar door een sportevenement. Dat idee is uit mijn hart gegrepen. Het gaat om een enome uitdaging: als topsporter mag ik mijn kunsten vertonen met als enige doel geld op te halen voor de stichting die zich dagelijks inzet om kanker te bestrijden. Het Prinses Wilhelminafonds Curaçao (PWF) heeft als doelstellingen: minder kanker, meer genezing en een betere kwaliteit van leven voor (ex-)kankerpatiënten. Deze strijd tegen kanker voert de stichting, net als zusterorganisaties in het buitenland, samen met vrijwilligers, donateurs, patiënten, artsen en onderzoekers.

Het idee betreft de Uphill Challenge: een evenement dat mede gebaseerd is op de Alpe d'HuZes, een Nederlands wielerevenement waarbij de Franse alpencol Alpe d'Huez een aantal malen achter elkaar beklommen wordt, om geld in te zamelen voor onderzoek naar kanker. Het evenement draait op vrijwilligers en alle kosten worden door de deelnemers zelf gedragen.

Zo ook een zware wielrenbeproeving op Curaçao: het beklimmen van de Fort Nassau-berg, 60 meter hoog en meer dan 21 procent steil. Het parcours is 2.28 kilometer lang, start op de parkeerplaats van Fort Nassau, gaat downhill naar de Fortnassauweg richting het kantoor van TeleCuraçao en dan dezelfde weg terug: omhoog.

Twee jaar geleden, in januari 2010, vond het evenement voor het eerst plaats. Het was een groot succes, want er werd een gigantisch bedrag opgehaald voor het PWF nog vóórdat de Ride for the Roses begint, het hoofdevenement van de organisatie. Zelf had ik een paar maanden daarvoor een racefiets gekocht en probeerde die, met veel doorzettingsvermogen, uit op de Fort Nassau-berg. Dat ging goed. Maar liefst 27 keer fietste ik omhoog in vier uur tijd en werd daarmee eerste bij de vrouwen en vierde in het algemeen. Met die prestatie haalde ik een hoop geld op. Dat feit, én de grote hoeveelheid enthousiaste mensen langs de kant van de weg die me aanmoedigden, hebben me er doorheen gesleept. En natuurlijk de gedachte aan mijn moeder. "Als ik denk dat ik nu pijn lijd, wat moet zij dan wel niet gedacht hebben", ging er aldoor door mijn hoofd.

Een jaar later vond het evenement weer plaats. Zelf was ik helaas afwezig door de geboorte van mijn dochter. Maar ook in 2011 hebben weer vele getrainde fietsers de beproeving doorstaan. Nu, in 2012, wil ik graag mijn vrouwelijke titel van 27 rondjes verbeteren. Niet om te concurreren met de andere dappere renners, maar gewoon om het gevecht met mezelf aan te gaan en nog minimaal 1 ronde meer te rijden dan vorige keer. "Losing is not an option", heeft mijn moeder mij geleerd. Elk gevecht dat je vecht, is er een dat je niet hebt opgegeven.

Natuurlijk vind ik het leuk om te fietsen. Ik doe het dit keer echter niet voor mezelf, maar om geld op te halen voor het PWF.

Om die reden roep ik u op om te sponsoren. U kunt elke ronde sponsoren voor een x bedrag en het totaalbedrag gaat volledig, via de organisatie van de Ride for the Roses, naar het PWF en de kankerbestrijding. U kunt mij ook extra aanmoedigen, door bijvoorbeeld alleen de rondes boven de 25 te sponsoren, zoals een van mijn sponsors Mise en Place doet. Of een verdubbeling van het bedrag in te bieden als ik boven de 27 rondes rijdt, zoals radiostation Paradise FM doet. Weet wel, dat ik dan een grote bonus nodig heb! Want ik kan u vertellen: het is niet zo gemakkelijk!

Naast geld geven kunt u ook op andere manieren uw steun betuigen. Zo heeft sportclub The Challenge in Jan Thiel, naast hun financiële bijdrage per ronde, mij aangeboden gratis te sporten als voorbereiding op de wedstrijd. Gratis sportmassage krijg ik van Meracle Touch/ Meralda Visser en ik krijg gratis sportdrankjes gesponsord om de trainingen door te komen. Alles om er maar voor te zorgen dat ik op zaterdag 21 januari zo veel mogelijk geld bij elkaar kan fietsen!

Ik wil graag benadrukken dat het tijdens de Uphill Challenge niet om een individueel renner gaat. Of u nu mijn rondes sponsort, of die van een collega-renner, het doel is hetzelfde: fight cancer. Net als het jongerenlabel van KWF Kankerbestrijding in Nederland, probeer ik op een 'niet-traditionele' manier, via nieuwe media, sponsors te werven. Ik nodig u dan ook uit mijn Facebook-pagina 'Eline goes Uphill 2012' eens te bezoeken. Wat mij drijft? Zoals de slogan van dit jongerenlabel: Love Life, Fight Cancer!

Ik ga voor 28 beklimmingen. Helpt u mij? Dat kan door op 21 januari aanwezig te zijn en mij te ondersteunen. En nog belangrijker: ondersteun mij financieel voor het Prinses Wilhelmina Fonds!

The Uphill Challenge

Het jongste, maar meest spectaculaire evenement onder de paraplu van de Ride for the Roses. Ontstaan uit de roep van talrijke sportieve en getraind wielrenners op Curaçao om een event neer te zetten waarin de wielrenners hun steentje bij kunnen dragen aan het realiseren van de doelstelling van de Ride for the Roses.

Deelnemers krijgen vier uur de tijd om zo vaak mogelijk met de fiets de beruchte helling van Fort Nassau te beklimmen. 60 meter hoog met een stijgingspercentage van meer den 21 procent. Deze berg kunt u vergelijken met de strijd tegen kanker. Het is continu bergopwaarts, elke keer weer een uitdaging die je moet overwinnen. Elke keer boven kan je beschouwen als een 'mission accomplished' gevoel. Net zoals dat bij kanker is of kan zijn. Het is dus een continue Uphill Challenge. Geld wordt ingezameld doordat de deelnemers zich individueel of als team laten sponsoren.

De Uphill Challenge is ontwikkeld naar voorbeeld van Alp d'HuZes. Dat is een evenement waarbij fietsers op één dag zo vaak mogelijk de legendarische Alpe d'Huez beklimmen om daarmee geld op te halen om kanker te overwinnen. De Uphill Challenge word dit jaar gehouden op 21 januari 2012, boven op de berg bij Fort Nassau. Inschrijven kan bij Dasia Sport Curaçao en Vista Bike of door een formulier van de website af te halen en dit digitaal via de mail in te leveren.

MKB

Investeerders werven

Een goede opstartfase van een nieuwe business vergt vaak veel geld in een periode dat er nog weinig of geen omzet mee wordt gemaakt. U staat dan voor de keuze om dit of met eigen (beperkte) middelen te bekostigen, of om te proberen externe middelen aan te trekken, bijvoorbeeld een lening.

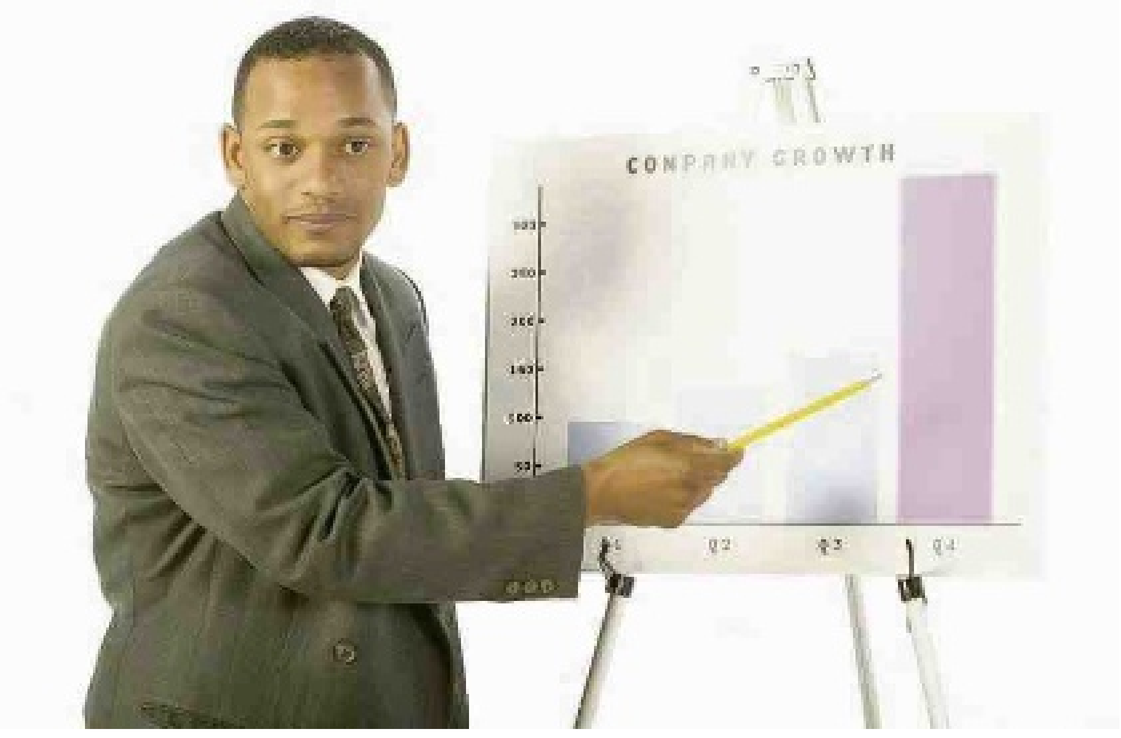

Tekst: Bertine Vermeer

Een lening maakt het mogelijk om net even die investeringen te kunnen doen om een businessplan verder uit te werken, de benodigde bedrijfsmiddelen aan te schaffen, of om de opstartfase iets meer tijd te geven. Maar zonder een lang, succesvol bedrijfsverleden of een behoorlijk onderpand is het niet eenvoudig om een lening bij een bank te krijgen. Daarnaast is de rente vaak hoog. Een alternatief is om een investeerder te zoeken en beroep te doen op privaat vermogen.

Durfkapitaal

Als er sprake is van een onderneming die nog niet over een gevestigde positie beschikt, maar die verwacht deze in de komende jaren te kunnen opbouwen of verder uit te bouwen, dan kan durfkapitaal (ook wel venture capital genoemd) een oplossing bieden. Durfkapitalisten investeren in veelbelovende startende ondernemingen met de hoop dat deze sterk zullen groeien en daardoor een grotere marktwaarde zullen krijgen.

Bertine Vermeer is innovatie-adviseur bij InnovatieCentrum Curaçao.

In plaats van een leningsregeling waarbij rente moet worden betaald is het bij durfkapitaal gebruikelijk dat de investeerder wordt uitbetaald in een deel van de omzet of winstuitkering.
De durfkapitalist is vaak inhoudelijk bij de bedrijfsvoering betrokken, bijvoorbeeld door het hebben van een zetel in de raad van commissarissen, door het geven van adviezen, of door het beschikbaar stellen van een relatienetwerk.

Crowdfunding

Een andere manier om kapitaal aan te trekken is crowdfunding. Het idee achter crowdfunding is dat veel particulieren een klein bedrag investeren en dat deze kleine investeringen bij elkaar een project of bedrijf volledig financieren.
Crowdfunding is bij voorkeur geschikt voor investeringen in zaken waarbij het maatschappelijk belang een rol speelt. Zo zijn er crowdfundingplatforms in de kunst, voor goede doelen, journalisten, schrijvers, muzikanten en ondernemers.
Het is een nieuw en opkomend begrip. Het speelt in op een trend waarin mensen liever investeren in zaken waar ze persoonlijk achter staan en bij betrokken zijn, dan bijvoorbeeld in een aandelenfonds waarbij ze niet precies weten wat er met hun geld gebeurt. Daarom speelt betrokkenheid een belangrijke rol. Betrokkenheid kunt u creëren door de investeerders op de hoogte te houden van de ontwikkelingen van het project of bedrijf en wat u met hun geld doet. Via een blog, mailings of social media kunt u laten zien hoe u ermee bezig bent en welke successen u behaalt.

Crowdfunding kan tevens worden ingezet voor marktonderzoek. Aan de hand van de reacties kunt u zien of ergens voldoende animo voor is. Andersom kan het ook: komen er weinig enthousiaste reacties op uw plan, dan weet u dat u er beter niet mee door kunt gaan.

Hoe overtuigt u potentiële investeerders?

Allereerst moet u met een goed financieel verhaal komen. Het plan moet zo goed als mogelijk waterdicht worden gemaakt. Hoe zekerder het voorgelegde plan hoe beter. Dit kan onder meer door middel van:
• marktonderzoek;
• een cashflow analyse;
• een rendementsprognose.

Behalve een overtuigend verhaal over de voordelen en te verwachte rendementen is het ook belangrijk om een realistische inschatting van de mogelijke risico's weer te geven. Hiermee laat u weten dat u aan alles hebt gedacht en dat u voldoende kennis en inzicht heeft om het businessplan op waarde te kunnen beoordelen.

Verder is het interessant voor potentiële investeerders om te weten wie er nog meer meewerken. Zijn er interessante partners van wie de naam genoemd mag worden, doe dat dan. Dat anderen het een goed businessplan vinden, versterkt het vertrouwen.

Voor welk type investeerder u ook kiest, denk eraan dat het bovenal belangrijk is dat u zelf enthousiast en overtuigd bent over het businessplan of project. U moet de potentiële investeerder ervan overtuigen dat u er 200 procent achter staat, dat het een geweldige kans is en dat u er zeker van bent dat het zal slagen. Dat kan een lange weg zijn die veel geduld vergt, maar als u er werkelijk in gelooft is de kans groot dat het uiteindelijk ook zal slagen.

Heeft u vragen over deze column, neem dan contact op met InnovatieCentrum Curaçao, via info@icc.an of via +(599 9) 737 1360.

MKB Advies Curaçao (www.mkbadviescuracao.com) is een initiatief van het ministerie van Economische Ontwikkeling (MEO) en InnovatieCentrum Curaçao (ICC). Het is een online platform voor en door ondernemers. Op MKB Advies Curaçao wordt kennis van professionals gedeeld in ruil voor exposure en promotie van hun bedrijf.

MKB ADVIES CURACAO

In deze column, die u tevens kunt lezen op www.mkbadviescuracao.com, geeft Bertine Vermeer een paar voorbeelden van hoe u investeerders kunt werven voor een nieuw businessplan.

Onderzoek Saba Bank

‘Experts bundelen krachten’

Conclusies kan hij nog niet trekken. De schreeuwende krantenkoppen in de Nederlandse media van ruim een half jaar geleden ontbreken dan ook. Marien tropisch ecoloog Erik Meesters van het instituut Imares van de Wageningen University stelt slechts vast dat het dit keer opvallend was dat er geen haaien zijn gezien. En er was meer algengroei. “Maar dat kunnen ook seizoensverschillen zijn.”

Saba Bank.

Tekst: Peter Onvlee

Erik Meesters. Hij is vorige maand teruggekeerd van de Expeditie Saba Bank 2. Een week lang hebben zestien onderzoekers van onder meer Imares en het NIOZ, het Koninklijk Nederlands Instituut voor Zeeonderzoek, de ecologie van de Saba Bank onderzocht. Zij deden dat vanaf de Caribbean Explorer II, een 30 meter lang schip dat voor die periode was omgebouwd tot duik- en onderzoeksschip. “Alle gegevens worden de komende maanden verwerkt”, zegt hij.

Het op verzoek van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (dat met een donatie van het Wereld Natuurfonds ook voor de bekostiging zorgde) uitgevoerde (vervolg) onderzoek op de Saba Bank heeft (nog?) niet de publiciteit gekregen die het eerste onderzoek kreeg. John Geurts, voorzitter van de Nederlandse Onderwatersport Bond besteedde er toen zelfs onder het kopje ‘Koraalrif’ zijn column aan in het magazine Onderwatersport.

(...) Grootste koraalrif van Nederland sterft langzaam af. Heb ik iets gemist, is mogelijk je eerste reactie als je zo'n kop in de krant tegen komt. De pracht onderwater van de Oosterschelde wordt langzamerhand steeds bekender. Was het zeepaardje jaren geleden nog een witte raaf, men ziet hem nu steeds vaker. Onze Reef Balls raken steeds verder begroeid. Van afsterven is mij nog niets bekend. De opwarming van de aarde maakt dat de temperatuurrecords de laatste jaren constant sneuvelen. Maar om nu al over koraal te gaan praten lijkt toch een beetje voorbarig.
Maar na een eerste verwondering, klaart ineens de mist op. Sinds 10 oktober van het afgelopen jaar is Saba een bijzondere gemeente van Nederland geworden en daar ligt toevallig wel een van de grootste atollen ter wereld. Zo groot als de provincie Utrecht. En onze staatssecretaris heeft dat gebied aangewezen als beschermd natuurgebied. Naast de Wadden en de Oosterschelde nog een zeegebied van formaat en van belang voor het onderwaterleven en de biodiversiteit.
Een wetenschapper (Erik Meesters) aan de Wageningen universiteit heeft de ontdekking beschreven die tot de alarmerende koptekst heeft geleid. En het is ineens ook onze verantwoordelijkheid geworden om er iets mee te doen. Persoonlijk ben ik daar wel blij mee. (...)

De conclusies die Erik Meesters trok na een vergelijking tussen zijn eerste onderzoek op de Saba Bank in 1996 en die van 2010 waren dan ook wel heftig. Dertig tot veertig procent minder koraalrif. Hij wijdde de teloorgang van het rif aan de opwarming van de zee en de steeds vaker voorkomende hogere temperaturen van het zeewater. ‘Sommige stukken rif’, zo constateerde hij, ‘zaten zestien jaar geleden nog aan elkaar vast, maar liggen nu ver uiteen. De koraalriffen op de Saba Bank vertonen grote dode plekken en de riffen zijn ook beduidend afgenomen in vergelijking met 1996.’

Dit keer na zijn onderzoek op de Saba Bank, overigens geen populaire en drukke duikstek (te ver weg, minstens een uur varen vanaf het eiland, er zijn geen boeien en geen operators die er naar toe gaan en bovendien echt open zee dus meestal een behoorlijk tot zeer flinke golfgang) van maximaal zo'n 20 meter diep dus nog geen alarmerende uitspraken van Meesters. Slechts een opsomming wat hij en zijn team er hebben gedaan. “We hebben gekeken naar de bedekkingsgraad met koraal, de gezondheid van de koralen, de biomassa en soortenrijkdom van de aanwezige vissen en de stromingspatronen van het water”, legt hij uit.

Bovendien is met hydrofoons akoestisch onderzoek gedaan naar zeezoogdieren zoals walvissen. Daarvoor is ook een aantal geluidsapparaten op de zeebodem geplaatst. Die gaan een half jaar lang signalen opvangen. Meesters: “We willen steeds meer van remote sensing gebruik gaan maken. De Saba Bank is moeilijk toegankelijk. De zee is er ruig. Gelukkig hebben we geen orkanen gehad. Dat seizoen is net voorbij.”

De Saba Bank is een onderwater-atol van 60 kilometer lengte en bijna 40 kilometer breedte ten zuidwesten van Saba, ongeveer 2200 vierkante kilometer groot en inmiddels ook door Nederland benoemd tot nationaal natuurpark. De Saba Bank herbergt een grote rijkdom aan zeeleven. Recent ontdekte de milieuorganisatie Conservation International (CI) er zelfs nieuwe soorten zeewieren en vissen. Er leven, zo stelt CI, veel meer zeewiersoorten op het Saba Bank-atol dan werd gedacht. Nergens in het Caribisch gebied is de variatie aan zeeplanten zo groot. CI ontdekte er begin vorig jaar maar liefst twaalf nieuwe wieren en twee onbekende grondelsoorten, waaronder de Lythrypnus spilus.

Eerder internationaal onderzoek had ook al aangetoond dat het gebied extreem rijk is aan soorten en daarom heel belangrijk voor de biodiversiteit in zee. Het koraal bevindt zich aan de rand van het gebied. Sinds oktober 2010 hoort de Saba Bank bij Nederland. De Saba Bank is volgens Meesters, de initiatiefnemer van de expeditie, uniek vanwege de grote biodiversiteit. Maar veel is volgens hem nog onbekend. Zoals er in heel Caribisch Nederland (ook Bonaire en St. Eustatius) onder water nog veel niet bekend is. Met de eilanden van Caribisch Nederland heeft het Koninkrijk er sinds 10 oktober 2010 weliswaar ongemerkt een enorm stuk tropische zee bijgekregen. Met de koraalriffen, zeegrasvelden en mangrovebossen is de biodiversiteit van de Nederlandse natuur aanzienlijk verrijkt. Het stuk Caribische Zee is 83 duizend vierkante kilometer groot, meer dan de Nederlandse delen van Noordzee en Waddenzee bij elkaar (ruim 61 duizend vierkante kilometer).

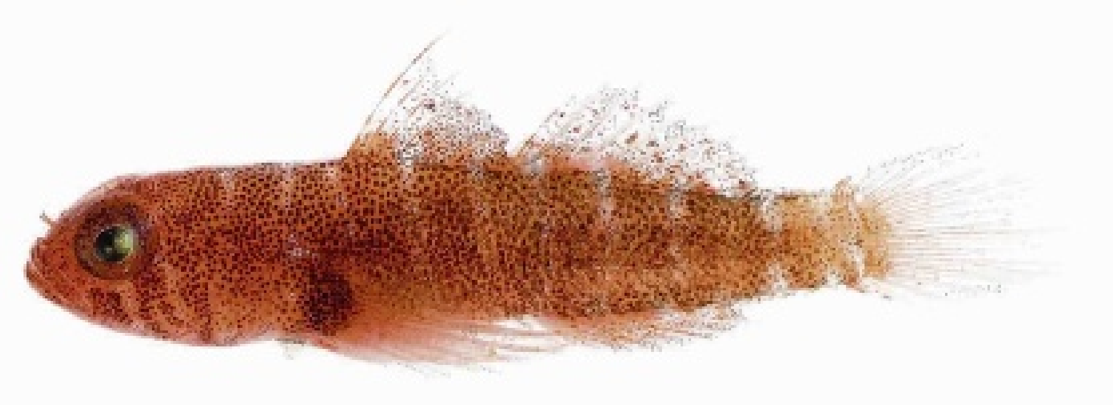

Lythrypnus spilus.

Meesters is nu voor de derde keer op de Saba Bank geweest. Er wordt door Sabaanse vissers op kreeft gevist. De Saba Bank was tot voor kort een zeer bekende ankerplaats voor onder meer olietankers voor de terminal op Statia. Met alle schade van dien door de ankers als zo'n schip gaat verleieren door de wind. En dat is regelmatig het geval. Het gevolg, zoals ook op Aruba, diepe geulen van soms wel zes meter diep bij zes meter breed en randen van geploegd koraal van drie meter hoog.

Het ankeren is op de Saba Bank verboden sinds midden 2010. De schepen liggen nu echter op de rede van Statia. En wat gebeurt daar? Precies... Om die biodiversiteit veilig te stellen zijn er in het recente verleden al meer beschermende maatregelen voor het gebied uitgevaardigd. Visserij is er verboden, de scheepvaart over de bank wordt geweerd en er geldt dus een absoluut ankerverbod. Volkomen terecht volgens Meesters die de Saba Bank niet alleen het grootste Nederlandse rif noemt, maar ook het grootste ongestoorde rif. “Mede omdat de Saba Bank vrij ver van het vasteland ligt is het eigenlijk een heel gezond koraal. In tegenstelling tot koraalriffen dichter onder de kust vertoont het rif op de Saba Bank vrijwel geen ziektes.”

De toch door hem gesignaleerde kaalslag en de teloorgang van het koraalrif is, zo zegt hij, een probleem dat zich niet alleen rond Saba voordoet, maar over de hele wereld. Herstel van het aangetaste koraal is in zijn visie mogelijk, al is daar veel tijd voor nodig. “In het verleden is er ook een behoorlijke aantasting van het rif geweest, in 2005 bijvoorbeeld nog door El Niño. Maar per jaar groeit het koraal maar met een centimeter aan. Als er te vaak verstoring optreedt is er voor herstel te weinig tijd.”

Het vervolgonderzoek van Meesters op de Saba Bank met als doel een beter begrip te krijgen van de ecologische processen in het natuurpark (ook wil het ministerie weten of de bank voldoende draagkracht heeft voor de kreeftenvangst ter plaatse) staat niet op zichzelf. De Imares-onderzoeker is al bezig een veel grotere expeditie naar het Caribisch gebied op touw te zetten, al kan dat nog wel een paar jaar duren. En sinds mei van het afgelopen jaar hebben de Nederlandse zeeonderzoekers 10-10-10 oftewel de ‘gebiedsuitbreiding’ van het land aangegrepen om de krachten te bundelen. Het NIOZ en Imares stonden samen aan de basis van het kennisplatform AgroporaNet, dat al het Nederlandse onderzoek in de tropische mariene biologie samenbrengt. Het platform zal zich volgens coördinator Johan Stapel richten op onderzoek en onderwijs ten behoeve van het beheer van mariene ecosystemen. Stapel hoopt op termijn een onderzoeksbasis op een van de eilanden te vestigen. Ook de al genoemde wetenschappelijke expeditie staat op de agenda van AgroporaNet.

Binnen AgroporaNet werken veertien organisaties samen. Ook onderzoeksinstituut Carmabi, de stichting Caribbean Research and Management of Biodiversity op Curaçao. Naast NIOZ, Imares en Carmabi zijn dat het NIOO, Nederlands Instituut voor Ecologie (met als bestuurslid in AgroporaNet dr. Tjeerd J. Bouma), de Universiteit van Utrecht (prof. dr. Henk Brinkhuis), het onafhankelijk toegepast kennisinstituut op het gebied van water, ondergrond en infrastructuur Deltares (dr. Paul L.A. Erftemeijer), het Nederlands Centrum voor Biodiversiteit Naturalis (dr. Bert W. Hoeksema), de Universiteit van Leiden (dr. Hans H. de Iongh), de Radboud Universiteit Nijmegen (dr. Ivan A. Nagelkerken), de Universiteit van Groningen (prof. dr. Jeanine L. Olsen), de Universiteit van Wageningen (dr. Ronald Osinga), het Unesco IHE Institute for Water Education (dr. Erik D. de Ruyter van Steveninck), de Universiteit van Amsterdam (dr. Petra M. Visser) en de Universiteit van Twente (E. Westinga). Voor het NIOZ, Imares en Carmabi maken respectievelijk dr. Fleur C. van Duyl, dr. Erik H.W.G. Meesters en dr. Mark J.A. Vermeij deel uit van de ‘board’.

Het gaat binnen AgroporaNet om hernieuwde aandacht voor wetenschappelijk onderzoek in een gebied waarvan men nu echt beseft dat het een enorme rijkdom aan informatie en kennis in zich draagt. Dat zegt de 52-jarige Dolfi Debrot. Hij is sinds mei 2010 alweer als marine ecologist verbonden aan zoals het voluit heet Wageningen Imares, Institute for Marine Resources & Ecosystem Studies. Voorheen was Debrot zo'n 20 jaar lang als directeur verbonden aan het onderzoeksinstituut Carmabi op Curaçao. Familieomstandigheden deden hem naar Nederland verhuizen.

Met de komst van Debrot als (evenals Meesters) tropische marienbioloog streeft Imares naar verdere internationalisering op het gebied van het mariene milieu, marienecologie, visserij, aquacultuur en integraal kustbeheer. Via het ministerie van LNV is het instituut betrokken bij de opstelling van een beheersplan voor de EEZ's (Exclusive Economic Zones) rond Aruba en de Antillen die gericht zijn op de duurzame bescherming en exploitatie van de marienbiologische hulpbronnen rond deze eilanden. Andere internationale projecten zijn er in onder meer Afrika, China, Zuid-Amerika en Rusland. “Bij Imares zie ik de mogelijkheid om te kunnen blijven bijdragen aan het beheer en behoud van marienebiodiversiteit in de tropen”, aldus Debrot. Hij is lid van de werkgroep die zich, op verzoek van het ministerie, buigt over het kustwater rond de Nederlandse BES-eilanden. Binnen de werkgroep zet Debrot zich vooral in om het natuur- en het biodiversiteitsbeleid te verbeteren.

Debrot noemt het kustgebied dat na de staatkundige vernieuwing van de Nederlandse Antillen rechtstreeks onder Nederland valt ‘bijzonder waardevol’ en hij noemt dan ook speciaal de Saba Bank op 3 tot 6 kilometer ten zuiden van Saba en 25 kilometer ten westen van St. Eustatius. “Dit koraalrif is onder meer een kraamkamer voor vele vissoorten. Tropische koraalriffen behoren samen met de regenwouden tot de biologisch allerrijkste gebieden op aarde. Daarom is het van groot belang dat de economische activiteiten in het gebied, zoals visserij, toerisme en scheepvaart, een zo duurzaam mogelijk karakter krijgen.”

Debrot verwacht veel van het kennisplatform wat AcroporaNet moet worden. Stelde al eerder dat de beleidsbeslissingen natuurlijk allereerst gestoeld dienen te zijn op een gedegen kennis van het zeegebied. “Het platform is een bundeling van wetenschappers en biedt uitwisseling van kennis en mogelijkheden tot het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek waar de eilanden veel baat bij zullen hebben. Nu al gebeurt het. Er zit al een wetenschapper op Curaçao bij Carmabi die gedeeltelijk wordt betaald vanuit het Koninkrijk.” Zelf heeft Debrot vier projecten lopen ten aanzien van biodiversiteit in het BES-gebied. Zegt: “Grappig dat ik hier in Nederland nu meer kan doen voor de eilanden dan toen ik er nog woonde.”

Saba vanaf Mount Scenery.